

Česká zemědělská univerzita v Praze

Fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů

Katedra botaniky a fyziologie rostlin

**Česká zemědělská
univerzita v Praze**

**Čerpání dotací na vodohospodářské projekty z operačního
programu Životní prostředí 2014 - 2020 se zaměřením na
rozvoj venkova**

Diplomová práce

Autor práce: Bc. Vladimíra Ďurinová

Obor studia: Rozvoj venkovského prostoru

Vedoucí práce: RNDr. Milan Skalický, Ph.D.

© 2020 ČZU v Praze

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Čerpání dotací na vodohospodářské projekty z operačního programu Životní prostředí 2014 – 2020 se zaměřením na rozvoj venkova" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 24. 7. 2020

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala svému vedoucímu diplomové práce RNDr. Milanu Skalickému, Ph.D. za odborné vedení, připomínky a trpělivost při zpracování této práce. Mé velké poděkování patří Ing. et Ing. Janu Procházkovi za poskytnutí odborných materiálů a především cenných rad. Velký dík patří mé rodině, spolužákům a kolegům v práci, kteří mi byli po celou dobu studia velkou oporou.

Čerpání dotací na vodohospodářské projekty z Operačního programu Životní prostředí 2014 – 2020 se zaměřením na rozvoj venkova

Souhrn

Tato práce se zabývá zhodnocením zlepšení kvality života na venkově v podobě možnosti budování kanalizací a čistíren odpadních vod (dále vodohospodářské projekty) v rámci spolufinancování z Evropských strukturálních a investičních fondů (dále ESIF), prostřednictvím Operačního programu Životní prostředí (dále OPŽP). Za pomoci dotazníkového šetření, které bylo provedeno u obcí s trvalým počtem obyvatel do 3000, byly zkoumány motivace zástupců obcí k čerpání dotací, ale i důvody jejich nezájmu o podporu. Z analýzy agregovaných dat z monitorovacího systému ESIF a informací Českého statistického úřadu o počtu obyvatel v obcích na území ČR byla vyhodnocena úspěšnost/neúspěšnost žádostí o podporu, které byly podány v současném programovém období do 31. 12. 2019 a nebyly schváleny formální kontrolou, podmínkami přijatelnosti a věcným hodnocením. Na základě údajů z informačního systému Auditního orgánu (dále AO) Ministerstva financí byla zkoumána nejčastější pochybení v rámci druhostupňové kontroly, která byla provedena u již realizovaných vodohospodářských projektů.

Z výsledků byly vyvozeny závěry, které zodpověděly vědecké hypotézy stanovené na počátku práce. Lze tedy konstatovat, že počet obyvatel obce a kraj, ve které se obec nachází, má vliv na množství získaných dotací z OPŽP. Nezájem o podporu ze strany 36,8 % respondentů byl zdůvodněn realizovanou výstavbou již v minulosti, včasné nepřipravenosti aktivit, nemožnosti zajistit kofinancování a administrativní náročnosti zpracování projektu při současné personální situaci v obcích. 69,7 % zástupců obcí se proto obrátilo/obrátil s administrací žádosti a výběrem dodavatele veřejné zakázky na externí poradce, čímž byly hypotézy, kromě hypotézy potvrzující vliv umístění obce v kraji, potvrzeny.

Úspěšnost obcí při získání finančních zdrojů je relativně velká, pouze u 14 % žádostí o podporu byl při schvalování vykázan nesoulad s dotačními podmínkami, či nebyl prokázán přínos a efektivita pro zlepšení současného stavu vodohospodářských projektů, u kterých AO identifikoval nižší počet zjištění oproti ostatním projektům, avšak s vyšším finančním objemem a to především v oblasti veřejných zakázek. Tím byla hypotéza potvrzena pouze částečně.

Z odpovědí respondentů dotazníkového šetření lze soudit, že vodohospodářské projekty zlepšily a nadále zlepšují kvalitu života v obcích z hlediska ekologického, ekonomického a dlouhodobé udržitelnosti a s podporou ESIF mohou obce pro své občany zajistit více veřejně prospěšných investic a služeb. Proto je tato forma podpory považována za potřebnou i přesto, že zástupci obcí navrhli v systému dotační politiky určitá zlepšení, která se společně s výsledky této práce mohou stát řídicímu orgánu OPŽP nápovědou pro optimalizaci podmínek čerpání dotací v rámci příštího programového období 2021-2027.

Klíčová slova: obec, dotace, Operační program Životní prostředí, Auditní orgán, vodohospodářské projekty, analýza dat

Use of funds for water management structures from Operational Programme Environment 2014 - 2020 focused on rural development

Summary

This dissertation follows up the evaluation of improvement the country life quality through using the possibility of sewerage and waste water purifiers building (hereinafter water management projects) co-financed with European Structural and Investment Funds (hereinafter ESIF), through Operational Program Environment (hereinafter OPE). Using the questioning carried out at municipalities with less than do 3000 stable inhabitants, were explored the motivation of municipality representatives for subsidies drawing, but also the reasons of not being interested in this support. The success rate of the applications for suport submitted in present programming period till 31. 12. 2019 that were not approved by the formal checking, acceptance conditions and factual evaluation is based on analysis of the aggregated data from monitoring system ESIF and data of the Czech Statistical Office on population in the Czech municipalities. The data of the Audit Authority (hereinafter AA) of the Finance Ministry show the most frequent failure in the two-stage checking undertaken at already realized water management projects.

The output resulted into conclusion answering the scientific hypothesis specified at the beginning of this dissertation. We can say that the municipality population and its location influence the quantity of subsidies received from the OPE. Lack of interest declared at 36,8 % respondents was grounded on the builing done in the past, unpreparedness of the actions in time, impossibility to provide the co-financing and administrative complexity of the project processing owing to the personnel situation in the municipalities. 69,7 % of the municipality representatives use for the application administration and selection of public procurement supplier the external consluting firm what confirms the hypothesis except that the region, the influence of municipality location in the region.

Success rate of the municipalities at obtaining of the financial sources is relatively high, only 14 % of the application showed the non-compliance with the conditions of the program at the approval or there were not demonstrated the benefit and efficiency for improvement of the present state of the water management projects, where the AA identified lower rate of findings against other projects but with higher financial value mostly at the public procurement. This confirms the hypothesis only in part.

We can say based on the responses of the survey that the water management projects improved and are improving the life quality in the municipalities from an ecological, economical and sustainability point of view and the municipalities can provide more public benefit investments and services with support of ESIF. This form of support is considered as necessary although the municipality representatives proposed some improvements in this system of support that can act together with results of this dissertation as a tool for optimalisation of the drawing conditions for the Managing Authority OPE in the coming programming period 2021-2027.

Key words: municipality, subsidy, Operational Program Environment, Audit Authority, water management projects, data analysis

Obsah

1 Úvod.....	9
2 Vědecká hypotéza a cíle práce	10
3 Literární rešerše	11
3.1 Urbanizace	11
3.1.1 Osídlení.....	11
3.2 Typologie venkovského prostoru	12
3.2.1 Definice regionů v EU	14
Obrázek č. 1: Mapa skladby NUTS 2 a NUTS 3 v ČR.....	15
3.3 Obec.....	15
3.3.1 Orgány obce.....	16
3.3.2 Druhy obcí v ČR.....	16
3.3.3 Působnost obcí.....	17
3.4 Skladba obecního rozpočtu	17
3.4.1 Příjmy obce.....	17
3.4.2 Výdaje obce	18
3.5 Evropské strukturální a investiční fondy (ESIF)	19
3.5.1 Implementační struktura ESIF na úrovni ČR	20
3.5.2 Auditní orgán	21
3.6 Operační programy.....	22
3.6.1 Operační program Životní prostředí	23
3.6.1.1 Programové období 2007-2013 OPŽP	24
3.6.1.2 Programové období 2014 – 2020 OPŽP.....	25
3.7 Vodohospodářské projekty - pojmy	27
3.7.1 Čistota vod v ČR.....	29
3.8 Vývoj dotačního projektu.....	30
4 Metodika	34
4.1 Zdroj dat	34
4.1.1 Data od Českého statistického úřadu	34
4.1.2 Data z MS2014+	34
4.1.3 Data z informačního systému Auditního orgánu	35
4.1.4 Dotazníkové šetření	35
4.1.4.1 Výběr vzorku dotazníkového šetření.....	36
4.2 Vliv počtu obyvatel obce na množství získaných dotací.....	37

4.2.1	Regresní analýza – bez ohledu na počet obyvatel v obci	38
4.2.2	Regresní analýza – obce s trvalým počtem obyvatel do 3000.....	39
4.3	Vliv umístění obce v kraji na získání dotace	39
4.4	Úspěšnost/neúspěšnost obcí při čerpání dotací	39
4.5	Druhostupňová kontrola Auditního orgánu.....	40
5	Výsledky.....	41
5.1	Výsledky dotazníkového šetření	41
5.2	Výsledky regresní analýzy.....	45
5.3	Výsledky vlivu umístění obce na získání dotace.....	45
5.4	Výsledky úspěšnost/neúspěšnost podaných žádostí	46
5.5	Výsledky druhostupňové kontroly Auditního orgánu.....	47
6	Diskuze	49
7	Závěr	54
8	Literatura.....	55
9	Seznam použitých zkratk a symbolů	60
10	Seznam tabulek, obrázků a grafů.....	61
11	Samostatné přílohy	I
11.1	Průvodní dopis k dotazníku	I
11.2	Sada otázek pro žadatele, kteří v PO 2014-2020 podali žádost o vodohospodářský projekt z OPŽP.....	II
11.3	Sada otázek pro žadatele, kteří v PO 2014-2020 nepodali/budou podávat žádost o vodohospodářský projekt z OPŽP.....	V

1 Úvod

Každý z nás si pod slovem venkov může představit něco jiného. Existuje mnoho charakterizujících terminologií, základem je však území, které je obklopeno krajinou i venkovskými sídly (Slepička 1981). Česká republika je charakteristická svou rozdrobenou strukturou, čímž je podstatně ovlivňována podoba obecní samosprávy. Podíl malých obcí je přiblížen evropskému extrému. Český, moravský a slezský venkov vyniká jedinečnými hospodářskými a sociálními vazbami, zvláštními řemeslnými a kulturními aktivitami a především krajinnou rozmanitostí, která je tvořena bezmála třemi čtvrtinami území našeho státu, v němž bydlí skoro čtvrtina obyvatelstva (MZE 2003). Venkovské oblasti tvoří nedílnou součást životního prostředí, které člověk přetváří svou záměrnou činností.

Kvalitní životní prostředí je základem zdraví obyvatel státu a zvyšuje atraktivitu území pro život, práci a investice. Za aktuální problémy společnosti jsou považovány klimatické změny a podnormální stav podzemních vod se zhoršenou jakostí povrchových vod vlivem vysokých klimatických teplot a nepřítomností srážek. Obyvatelé obce a v obci sídlící obchodní korporace jsou jednoznačně považováni za producenty odpadních vod. Proto se obec musí zabývat vodohospodářskými projekty, mezi které patří čistírny odpadních vod (dále jen ČOV) a kanalizace. Výstavbou kanalizací a ČOV jsou vytvořeny podmínky pro likvidaci žump a septiků, jež představují významná a stále reálná rizika znečištění povrchových, podzemních vod a kontaminaci půdy na venkově, čímž je chráněno i zdraví místních občanů. Tyto projekty poskytují vyšší atraktivnost obce pro nové obyvatele. Jak říká Jáglová et al. (2009) neexistence kanalizace a nevyřešený systém odpadních vod působí jako „odpuzející magnet“ na potenciální investory, a to jak v oblasti realizace obchodně-průmyslových, tak bytových aktivit. Napojení na kanalizaci a dostupnost obecního vodovodu je klíčové pro výběr lokality pro mladé rodiny při výstavbě nového bydlení.

Lze tedy konstatovat, že maximální míra zasíťovaných pozemků významnou měrou přispívá k rozvoji místní zaměstnanosti a rozvoji bydlení, čímž si obec zvyšuje rozpočet. Dle rozpočtového určení daní platí, čím více obyvatel přihlášených k trvalému pobytu obec má, nebo čím více obchodních korporací na jejím území sídlí, tím vyšší příjmy putují do obecního rozpočtu.

Vstupem ČR do EU v roce 2004 bylo umožněno čerpání podpůrných finančních programů. Jedna z reálných možností, jak vybudovat na území obce vodohospodářskou infrastrukturu, je její financování z evropských prostředků prostřednictvím OPŽP.

Současná realita je taková, že jakákoliv rozvojová činnost v malých obcích je závislá především na získání evropských dotací, blíže viz praktická část této práce. Aby obce byly úspěšné při čerpání finančních prostředků z OPŽP, musí vypracovat kvalitní a smysluplné projektové dokumenty. To pro příjemce podpor disponující omezenou personální i odbornou kapacitou představuje zásadní byrokratický a administrativně složitý, mnohdy nevládnutelný proces, na který jsou najímány poradenské společnosti. I přes veškeré úskalí jsou vodohospodářské projekty klíčové v rozvoji obcí potažmo venkova a jejich nerealizace by zapříčinila následné vylidňování.

2 Vědecká hypotéza a cíle práce

Cílem praktické části práce bylo na základě analýzy dat z informačního systému MS2014+ a dotazníkového šetření, na které odpovídali zástupci obcí s počtem obyvatel do 3000, zhodnotit zlepšení kvality života na venkově v podobě možnosti budování kanalizací a čistíren odpadních vod (projekty financované z Prioritní osy 1, specifického cíle 1.1) spolufinancovaných z OPŽP. Prostřednictvím dotazníkového šetření byly zkoumány motivace obcí k financování vodohospodářských projektů v rámci ESIF, ale i důvody, proč některé obce o tuto podporu nežadají. Podrobně byly analyzovány příčiny, proč některé žádosti podané v programovém období 2014–2020 (dále PO 2014–2020) do 31. 12. 2019 neprošly úspěšně hodnocením formálních náležitostí, podmínek přijatelnosti, či věcným hodnocením. Rozborem dat z informačního systému Auditního orgánu (dále jen ISAO) bylo provedeno zkoumání chybovosti u druhostupňové kontroly Auditního orgánu z hlediska nejčastějších

a nejzávažnějších pochybení u příjemců podpory. Přínosem práce je nejen zamítnutí nebo verifikování níže uvedených hypotéz, ale i vysvětlení na základě čeho je hypotéza vyvrácena nebo potvrzena.

Hypotéza číslo 1:

- Počet obyvatel má vliv na množství získaných dotací z Operačního programu Životní prostředí.

Hypotéza číslo 2:

- Kraj, ve kterém se obec nachází, nemá vliv na získání dotací.

Hypotéza číslo 3:

- Auditní orgán nachází na prioritní ose 1 Operačního programu Životní prostředí více chyb (četnost, finanční objem) než na ostatních prioritních osách (vyjádřením poměrem počtu auditů a auditovaných finančních prostředků).

Hypotéza číslo 4:

- Obce nepodávají žádosti o dotaci z důvodu administrativní a finanční náročnosti zpracování projektu.

3 Literární rešerše

Společně s novějšími teoriemi regionálního rozvoje se začínají měnit přístupy státní správy nejen k rozvoji potenciálu venkova, ale k venkovskému prostoru jako celku. Stále více je prosazován přístup prostorový, který vnímá venkov jako místo pro život a jeho aktivity (Perlín et al. 2010). I přes veškeré podstatné, historicky podmíněné, globální, národní či regionální rozdíly mezi městem a venkovem většina obyvatel v celosvětovém měřítku žije dosud na venkově (Cihelka 2015).

3.1 Urbanizace

Dle Antropa (2004) je urbanizace jednou ze základních charakteristik evropské civilizace. Souvisí s rozvojem a formováním okolních regionů. Urbanizaci lze charakterizovat jako sociálně-ekonomický proces, který transformuje zastavěné prostředí původně venkovského rázu do podoby města. Zahrnuje změny v životním stylu, kultuře a chování, čímž se mění demografická a sociální kultura městských a venkovských oblastí. Hlavní důsledek urbanizace je nárůst počtu obyvatel, rozlohy a velikosti městských sídel ve srovnání s venkovskými (Bernard et al. 2018).

Guastella & Pareglio (2016) zmiňují, že venkovské oblasti pokrývají 91 % území EU, ve kterých žije 56 % obyvatel. Cihelka (2015) ve svém článku podotýká, že na venkově žije 28 % obyvatel EU a zbylých 32 % pak obývá středně hustě osídlené lokality (menší města a suburbia). Rovnoměrné rozložení obyvatel hustě, středně a řídky obydlené oblasti najdeme v České republice, Maďarsku a Finsku.

Vaishar et al. (2018) zkoumal názory obyvatel žijících na venkově a ve městech, kteří prohlásili, že k hlavním nedostatkům kvalitního života na vesnici patří špatný přístup k atraktivní a dobře placené práci a bohatší společenský život. Městští obyvatelé vidí za klíčovou výhodu života na vesnici lepší dostupnost přírody. Philip et al. (2003) ve své studii hovoří o tom, že především mladí lidé a ženy jsou limitováni možnostmi výběru zaměstnání na vesnici, mimo jiné získání práce je závislé na osobních známostech. Dále autoři uvádějí, že výrazným problémem je nedostupnost bydlení, méně dostupná infrastruktura, nízká populační hustota, nutnost nákupu zboží a služeb ve vzdálenějších městech a růst cen spotřebních statků. Bal-Domaňska (2018) říká, že život obyvatel vesnic je závislý na technické, vzdělávací, kulturní a dopravní infrastruktuře. Pro hladké fungování obcí a každodenní zvládání úkolů je nezbytný trvalý a účinný zdroj získávání finančních prostředků.

3.1.1 Osídlení

V průběhu významných historických událostí jako byla průmyslová revoluce, 2. světová válka, masivní slučování obcí v letech 1961-1990, nebo naopak v letech 1992-1993 osamostatňování obcí, se počet obyvatel v ČR neustále měnil a tím se měnil i počet lidí žijících na venkově. Od roku 2003 dochází ke změně počtu obyvatel zejména díky migraci. Výslednici českého osídlení lze charakterizovat jako velký počet malých obcí, značně regionálně diferencovaných s relativně malým zastoupením velkých měst (Svobodová

et al. 2013). Kromě Prahy je Brno jediné město v ČR s více než 300 tisíci obyvateli, dále už pouze v Plzni, Liberci a Ostravě se nachází více než 100 tisíc lidí¹. Dle dostupných informací ČSÚ (2019) se na území ČR nachází 6258² obcí včetně hlavního města Prahy (ČSÚ 2019). Cihelka (2015) říká, že v Česku žije v hustě obydlených oblastech 30 % obyvatel, v řídké obydlených pak 37,5 %. OECD³ (2018) uvádí, že ČR patří k nejméně urbanizovaným zemím OECD díky skutečnosti, že jen 25 % populace žije převážně ve městech, běžný evropský průměr činí 48 %.

Adámková (2017) uvádí, že počet obyvatel ve vesnicích do 500 obyvatel trvale klesá, ale ve větších obcích populace roste a celkově v obcích do 2000 obyvatel žije 27 % celkové populace. Do kategorie tzv. nízkého stupně rozvinutí, které bylo stanoveno dle kritérií polohy, dynamiky vývoje a ekonomického potenciálu je na území ČR zařazeno 2546 obcí, což činí 46 % všech vesnic v ČR. Z celkem 3454 obcí do 500 obyvatel je 1849 obcí zařazeno do této kategorie.

3.2 Typologie venkovského prostoru

Venkov – obecně lze říci, že se jedná o řídké osídlené území, které nezasahuje do území města a je pro něj typická závislost na zemědělství, malá hustota zalidnění, nízkopodlažní budovy, absence nájemních bytů ve velkých domech, život bezprostředně propojený s přírodou, sousedské hodnoty, sdílená historie a dojíždění do práce (Linhart et al. 1996).

Venkovský prostor - Slepíčka⁴ (1981) uvádí, že se obvykle jedná o vesnice s typickou českou krajinou v jejich okolí, z velké části doplněnou zemědělskou půdou, lesy, polními cestami, místními komunikacemi a vodními plochami. Pělucha et al. (2006) doplňuje tento prostor o nedostatek lidského kapitálu, nízký aglomerační potenciál, nevybavenou infrastrukturu a oproti městskému prostoru zaostávající z hlediska vývoje příjmů a zaměstnanosti. Boháčková & Hrabánková (2009) do venkovského prostoru promítají zemědělskou plochu, která je z 90 % obhospodařována na základě nájemných vztahů, s výraznou atraktivitou krajiny, ovšem nízkým potenciálem rozvoje cestovního ruchu, která nekontrolovaně ubývá vlivem postupného rozšiřování zastavěného území.

Venkovské obce - typologie venkovského prostoru je často spojována s problémem nejednoznačnosti v obsahu označení „venkovská obec“. V současné době neexistuje ve veřejné správě ani v odborné sféře jednoznačná metodika pro vymezení venkovských obcí. V Evropské unii je hranice pro tzv. ne městské obce nastavena diferencovaně, s ohledem na historický vývoj osídlení, organizaci a tradici veřejné správy (Perlín et al. 2010). Pro vymezení venkovských obcí je nejčastějším ukazatelem hustota zalidnění, tzn. počet obyvatel k celkové ploše daného území. Pro hodnocení venkovských obcí je možné vycházet

¹Údaj ČSÚ o počtu obyvatel v obcích k 1. 1. 2019.

²Údaj ČSÚ o počtu obyvatel v obcích bez městských částí Prahy ke dni 1. 1. 2019.

³OECD - Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj (*Organisation for Economic Co-Operation and Development*).

⁴Významný vysokoškolský pedagog zaměřený na regionální a územní plánování.

ze statisticky dostupných dat (hodnotí se větší soubor) nebo lze pro územně malý soubor využít i řadu subjektivních hodnotících technik, viz tabulka č. 1 (Perlín 2009).

Duchoň & Remtová (2001) charakterizují ve své studii malé obce jako osídlení s počtem obyvatel od 2000 do 5000. Prostor s počtem obyvatel nad 10 000 již považují za město.

Tabulka č. 1: Subjektivní hodnotící techniky

Metody	Venkovská obec	Venkov, Venkovský prostor
Statistické	správní struktura, počet obyvatel, označení obce	hustota zalidnění, podíl ekonomických aktivit v průměru
Subjektivní	individuální znaky, architektura, urbanismus, sociální vztahy	krajina a krajinný ráz

Zdroj: (Perlín 2009), vlastní zpracování

Jiný pohled na klasifikaci obce má všeobecně uznávaná metodika OECD⁵, která je promítnuta v Národním strategickém plánu rozvoje venkova. Venkov vymezuje na základě podílu obyvatelstva žijícího na území s hustotou zalidnění menší než 150 obyvatel/km² a venkovskou obec považuje za prostor s méně než 2000 obyvateli. Tabulky č. 2 a 3 hodnotí venkovské obce dle definice OECD a EUROSTAT⁶, které jsou založeny na kritériu hustoty osídlení v obcích (Pělucha et al. 2006).

Tabulka č. 2: Hodnocení venkovské obce dle OECD – hustota osídlení nižší než 150 obyvatel/km²

Převážně venkovské oblasti	> 50 % populace ve venkovských obcích
Významně venkovské oblasti	15 – 50 % obyvatel ve venkovských obcích
Převážně městské oblasti	< 15 % obyvatelstva ve venkovských obcích

Zdroj: (Pělucha et al. 2006)

Tabulka č. 3: Hodnotící venkovské obce dle EUROSTATU – založeno na kritériu hustoty osídlení v obcích

Hustě zalidněné oblasti	Hustota obyvatel > 500 obyv. km ² , populace > 50 000 obyvatel
Prostřední oblasti	Hustota obyvatel > 100 obyv. km ² , populace > 50 000 obyvatel
Řídce osídlené oblasti	Ostatní obce

Zdroj: (Pělucha et al. 2006)

Zákon o obcích č. 128/2000 Sb. (o obecním zřízení), ve znění pozdějších předpisů uvádí, že obec, která má alespoň 3000 obyvatel, je městem, pokud tak na návrh obce stanoví předseda Poslanecké sněmovny po vyjádření vlády, blíže viz část práce 3.3.

⁵OECD = Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj.

⁶EUROSTAT = statistický úřad EU.

Ani Program rozvoje venkova jasně nevymezuje venkovský prostor a pro jeho identifikaci používá subregionální jednotky, což jsou obce se základní vybaveností (škola, pošta, zdravotní středisko) s počtem obyvatel 1000 až 3000 (ČSÚ 2009).

Šimon (2006) rozvádí téma o neexistenci univerzální definice pro pojem město. Tím, že neexistuje jednoznačná definice města, nelze definovat venkov tím způsobem, že se z obcí vyjmuje město. Zatímco venkov trpí nedostatkem finančních prostředků k vybudování infrastruktury ve formě kanalizace, ČOV, rozvodů pitné vody, knihoven, škol a jejich udržení, atd., města řeší problémy v oblasti sociálních a zdravotních služeb, bezdomovce, veřejnou dopravu apod. V historii bylo město charakterizováno rysy jako hradby, trh, vlastní soud. Naopak vesnice (v té době tvrze) byly typicky spojeny se zemědělstvím (Holton & Turner 2010). Z uvedeného vyplývá, že města nabízela „něco navíc“, než běžné vesnice. Nejen venkov, ale i města lze definovat dle populační velikosti, hustoty zalidnění, velikosti aglomerace, apod.

Ať už se jedná o městské či venkovské, hustě či řídko osídlené oblasti, všechny vykazují společné znaky, a to nároky na dopravu, vznik odpadu a potlačování původních ekosystémů (Duchon & Remtová 2001).

3.2.1 Definice regionů v EU

V roce 1988 Evropský statistický úřad EUROSTAT zavedl dělení venkovských oblastí na statistické jednotky. Klasifikace NUTS⁷ je rozdělena do 5 úrovní a je zakotvena v Nařízení Rady (ES) č. 1059/2003 ze dne 26. 5. 2003 o zavedení společné klasifikace územních statistických jednotek NUTS. Tyto jednotky nahradily číselník krajů a okresů, slouží pro potřeby regionálních i mezinárodních politik pro získávání, vyhodnocení a srovnávání ekonomických informací o území v celé EU, a zejména pro úkoly spojené s čerpáním ESIF (MMR 2020a).

Klasifikace NUTS:

- NUTS 1 – území státu-makroregion (Česká republika)
- NUTS 2 – oblast regionů soudržnosti, jsou to sdružené kraje (v ČR celkem 8)
- NUTS 3 - kraje, definované dle zákona č. 347/1997 Sb. (Ústavní zákon o vytvoření vyšších územních samosprávných celků a o změně ústavního zákona České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky) – v ČR celkem 14
- LAU 1⁸ - okresy (do roku 2007 NUTS 4)
- LAU 2 - obce (původní NUTS 5) (Provazníková 2015)

Praha nesplňuje kritéria pro čerpání finančních prostředků cíle politiky soudržnosti, jelikož se vyznačuje stabilní ekonomikou a nízkou nezaměstnaností a území Prahy překračuje 75 % HDP průměru EU. ČR byla v minulosti členěna na kraje, což by odpovídalo klasifikaci NUTS 3, ale kvůli podporám kohezní politiky byla nucena doplnit členění

⁷NUTS = z francouzštiny Nomenclature des Unités Territoriales Statistiques tzv. nomenklaturní územně statistická jednotka.

⁸LAU (Local Administrative Units) = místní administrativní jednotka.

o NUTS 2 – regiony soudržnosti, aby vytvořila územní celky s min. počtem 800 tisíc obyvatel a mohla tak čerpat dotace z fondů EU v cíli Konvergence (MMR 2020a). Tzn., že hlavní město Praha může čerpat finanční prostředky z Fondu soudržnosti, nikoliv z Evropského fondu pro regionální rozvoj.

Na obrázku č. 1 je znázorněno složení jednotlivých NUTS 2 a NUTS 3, což bylo klíčové pro čerpání finančních prostředků z EU v programovém období 2007-2013 (dále PO 2007-2013), kdy kromě tematických operačních programů, měla každá NUTS 2 svůj regionální operační program. Např. Karlovarský a Ústecký kraj měl Regionální operační program Severozápad, který byl určen k rozvoji právě tohoto regionu. V programovém období 2014-2020 (dále PO 2014-2020) je pouze jeden Regionální operační program pro všechny kraje - Integrovaný regionální operační program. Také Hlavní město Praha má svůj operační program: Operační program Praha – pól růstu (AO 2019).

Obrázek č. 1: Mapa skladby NUTS 2 a NUTS 3 v ČR

Zdroj: <https://www.dotaceeu.cz/cs/evropske-fondy-v-cr/informace-o-fondech/regiony-regionalni-politiky-eu>

3.3 Obec

Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů definuje obec jako základní územní samosprávné společenství občanů tvořící územní celek, který je vymezen hranicí území příslušné obce. Někdy je používán i výraz místní samospráva. Tuto nejmenší správní jednotku státu lze taktéž označit jako veřejnoprávní korporaci mající vlastní majetek. Obec vystupuje v právních vztazích svým jménem a nese odpovědnost z těchto vztahů vyplývajících. Chrání také veřejný zájem, který je vyjádřen v zákonech a dalších právních předpisech. **Obec, která dosahuje alespoň 3000 obyvatel, je městem, pokud tak na návrh obce stanoví předseda Poslanecké sněmovny po vyjádření vlády.**

3.3.1 Orgány obce

Každá obec má své orgány, které řídí a kontrolují její činnost. Mezi příslušné orgány obce lze zařadit zastupitelstvo obce, které na svém prvním zasedání volí z vlastních řad starostu, jenž zastupuje obec navenek, radu obce, jejíž součástí je starosta, místostarosta, případně místostarostové a další členové volení ze svých členů zastupitelstva obce. Počet členů zastupitelstva se odvíjí od počtu obyvatel obce (viz tabulka č. 4). Mezi pravomoci zastupitelstva patří mimo jiné i volba starosty a místostarosty/ů. Mezi další orgány obce patří obecní úřad (starosta, místostarosta/ové, tajemník, zaměstnanci úřadu) a zvláštní orgány obce (Provazníková 2015).

Tabulka č. 4: Počet členů zastupitelstva dle počtu obyvatel obce

Počet obyvatel obce	Počet členů zastupitelstva obce
do 500 obyvatel	5 až 15 členů
nad 500 do 3 000 obyvatel	7 až 15 členů
nad 3000 do 10 000 obyvatel	11 až 25 členů
nad 10 000 do 50 000 obyvatel	15 až 35 členů
nad 50 000 do 150 000 obyvatel	25 až 45 členů
nad 150 000 obyvatel	35 až 55 členů

Zdroj: Zákon č. 128/2000Sb., o obcích, vlastní zpracování

3.3.2 Druhy obcí v ČR

Zákonem č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení, ve znění pozdějších předpisů) jsou stanoveny obce se základním výkonem, obce s pověřeným obecním úřadem a obce s rozšířenou působností. Peková (2004) rozděluje obce do následujících typů:

- Obce, které nejsou městy,
- Města v závislosti na počtu obyvatel (požadavek od 3000 obyvatel),
- Obce s pověřenými obecními úřady,
- Obce s rozšířenou působností (zabezpečují ve svém správním obvodu výkon státní správy nad rámec přenesené působnosti náležející ostatním obcím),
- Statutární města (mohou území města rozčlenit na městské části a obvody),
- Hlavní město Praha⁹ (upravuje zákon č. 131/2000 Sb. o hlavním městě Praze, Praha je hlavním městem, krajem i obcí zároveň).

⁹Zákon č. 131/2000 Sb. o hlavním městě Praze považuje hlavní město za veřejnoprávní korporaci s vlastním majetkem a příjmy, hospodařící za podmínek podle vlastního rozpočtu, vystupuje v právních vztazích vlastním jménem a nese z těchto vztahů odpovědnost, je samostatně spravováno zastupitelstvem hlavního města.

3.3.3 Působnost obcí

Samostatná působnost

Stát, tedy např. ministerstva a kraje, mohou do této působnosti zasahovat jen tehdy, vyžaduje-li to ochrana zákona, a jen způsobem, rozsahem a hledisky taktéž stanovenými dle zákona. Samostatná působnost v globálu znamená, že obce spravují vlastní záležitosti v zájmu obce v rámci svého území, zajišťují různé druhy veřejných statků, rozhodují o způsobu jejich zabezpečení a financování, nedílnou součástí všech činností obce je finanční kontrola. V rámci této působnosti může obec ukládat povinnosti k zabezpečení místních záležitostí veřejného pořádku obecně závaznou vyhláškou (Peková 2011).

Přenesená působnost

Tuto působnost lze obecně charakterizovat jako státní správu, jejíž výkon byl svěřen do působnosti orgánu obce, který zajišťuje veřejné statky pro občany své obce, i pro obce sousední. Území obce je v tomto případě správním obvodem. V přenesené působnosti obec vydává nařízení a správní rozhodnutí, a přitom se řídí zákony a jinými právními předpisy (Peková 2004).

3.4 Skladba obecního rozpočtu

Obecní zastupitelstvo samo zvažuje a rozhoduje o prioritách, na které bude rozpočet využit. Každý zastupitel obce by si měl uvědomit vážnost a odpovědnost vyplývající ze zákona o obcích (zákon č. 128/2000 Sb.) i finanční kontrole (zákon č. 320/2001 Sb.), tzn. při nakládání s veřejným majetkem dodržet zásady **efektivity, hospodárnosti a účelnosti** (Pavlík et al. 2014).

Systém alokace veřejných prostředků mezi jednotlivé úrovně veřejných rozpočtů vymezuje zákon č. 243/2000 Sb. o rozpočtovém určení daní (dále RUD), u obcí vychází z principu počtu obyvatel. I odhlášení jednoho obyvatele z trvalého pobytu v obci může změnit její daňové příjmy (Matej 2017). Provozníková (2015) přihlíží ke kritériím, jako jsou poloha a rozloha obce, struktura osídlení, občanská vybavenost, počet žáků navštěvujících školu zřízenou obcí, kvalita služeb a infrastruktura.

3.4.1 Příjmy obce

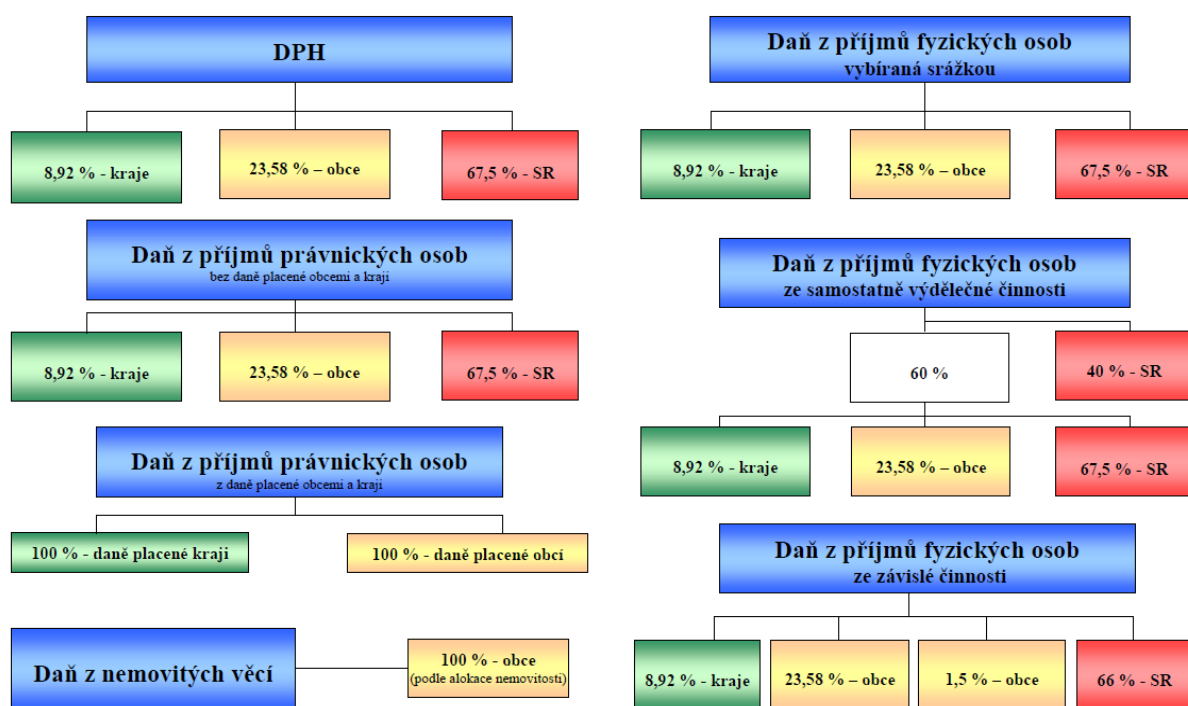
Stát není firma, tudíž ani obec nefunguje jako firma a nedosahuje zisku. Ve většině zemí jsou dvě třetiny obecního hospodaření tvořeny **daňovými příjmy** (získané z RUD): daň z přidané hodnoty, daň z příjmů fyzických a právnických osob, daň z nemovitých věcí, z hazardu a různé typy poplatků, zejména místní a správní poplatky (Peková 2011). Jejich alokace může představovat značný politický vliv, výrazný nedostatek je projeven v determinaci komunální politiky (Kruntorádová 2015). **Dotace a transfery**, které pocházejí z příjmů státních i krajských, ze státních fondů, mohou doplnit chybějící finance o podpory **nenávratné** (z krajů), **návratné** (úvěry, půjčky), **účelové** (na předem vymezený úkol, jejich realizace bývá administrativně náročná) a **neúčelové** (Peková 2011).

Nelze opomenout **nedaňové a kapitálové příjmy**, které jsou vytvořeny z vlastních správních činností obce, např. pokuty, uživatelské poplatky, příjmy ze sbírek, darů,

mimorozpočtových fondů, z pronájmu nebo prodeje obecního majetku a zboží, z poskytování služeb, přijaté sankční platby, splátky půjček, výnosy z finančního majetku a příjmy z prodeje neinvestičního majetku (Matej 2017).

Skladbu příjmů do obecního rozpočtu lze přirovnat např. k Polsku. Czechowska et al. (2015) uvádí, že jeho příjmy tvoří:

- **místní veřejné prostředky**, zahrnující všechny druhy finančních nástrojů, které místní úřady mohou do určité míry vytvářet nebo kontrolovat, např. nájemné, městské dluhopisy, půjčky, úvěry, ale především nevratné zdroje financování, např. daně a poplatky;
- **externí veřejné prostředky**, tj. převody ze státního rozpočtu nebo prostředky dostupné ze strukturálních fondů EU;
- **soukromé fondy**, půjčky a bankovní záruky, leasingové nástroje, investice soukromého sektoru a investice veřejného a soukromého sektoru. Tato kategorie financování vytváří debaty o možných způsobech, jak zvýšit zapojení soukromého kapitálu.

Obrázek č. 2: Schéma rozpočtového určení daní v ČR od 1. 1. 2020,

Zdroj: <https://www.financnisprava.cz/cs/dane/danovy-system-cr/rozpoctove-urceni-dani>

3.4.2 Výdaje obce

Největší finanční objem z rozpočtu putuje do **plánovaných** výdajů, jimiž je zajištěn provoz škol, vlastní správa obce, platy zaměstnanců apod. Předem se s nimi počítá, jsou tedy výdaji mandatorními. Na položky, které nejsou předem plánované, např. při katastrofách nebo porušení rozpočtové kázně, je vyčleněna finanční rezerva. Na každoroční provoz jsou použity **běžné** výdaje. Jednorázové, neopakující se výdaje, slouží k pořízení nové výstavby či rekonstrukci dlouhodobých investic, jedná se o tzv. **kapitálové** výdaje (Peková 2004).

Aktivity související s řízením samostatné působnosti obce zahrnují výdaje do několika oblastí, jako jsou např. školství, zdravotní služby, kultura, veřejné komunikace a doprava,

veřejné osvětlení, veřejná zeleň a péče o ni, veřejná bezpečnost, bytová politika, likvidace odpadů. Všechny tyto oblasti znamenají pro obec každoroční, opakující se, běžné i kapitálové výdaje, které nelze v obecním rozpočtu opomíjet (Peková 2011). V následující tabulce č. 5 je znázorněno schéma příjmů a výdajů obcí.

Tabulka č. 5: Struktura územních rozpočtů

Příjmy	Výdaje
Daňové: -svěčené daně -sdílené daně -místní (a regionální) daně -správní poplatky (daně)	-všeobecné veřejné služby (veřejná správa apod.) -veřejný pořádek (policie, hasiči apod.) -vzdělání -péče o zdraví (veřejné zdravotnictví atd.) -bydlení -komunální služby -na podnikání -ostatní běžné výdaje (nahodilé, placené pokuty apod.) -placené úroky -běžné dotace jiným rozpočtům
Nedaňové: -uživatelské poplatky za služby -příjmy z pronájmu majetku -příjmy od vlastních neziskových organizací -zisk z podnikání -ostatní	
Přijaté transfery: -běžné dotace ze státního rozpočtu -běžné dotace ze státních fondů -od územních rozpočtů -ostatní běžné příjmy (nahodilé, přijaté dary, sankce apod.)	
(Saldo – přebytek)	(Saldo – schodek)

Zdroj: Provazníková (2015)

3.5 Evropské strukturální a investiční fondy (ESIF)

1. května 2004 se ČR na základě Smlouvy o přistoupení do EU ze dne 16. dubna 2003 stala součástí nového ekonomicky vyspělého světa, který ji zajistil mimo jiné volný pohyb osob, zboží, schengenský prostor (to až později po přijetí nezbytných opatření), rovnoprávnost a v neposlední řadě možnost čerpání evropských finančních dotací.

Česká republika v současné době implementuje již třetí programové období PO 2014-2020. Předěšlá navazující období byla vyhlášena pro roky 2004-2006 a 2007-2013. Jak Boháčková & Hrabánková (2009) uvádí, Česká republika získávala finanční prostředky již před vstupem do Evropské unie a to v rámci předvstupních programů typu PHARE. Prostřednictvím Dohody o partnerství¹⁰ využívá v PO 2014-2020 ČR Evropské strukturální a investiční fondy, které jsou využívány k hospodářskému rozvoji všech zemí EU (EC 2020; AO 2019).

¹⁰Schválena EK dne 26. 8. 2014. Základní zastřešující dokument pro čerpání finančních prostředků z Evropských strukturálních a investičních fondů (ESI fondy) v programovém období 2014–2020.

Pravidla a podmínky pro jejich fungování jsou zakotveny v obecném nařízení¹¹ a v uvedeném období je pro ČR určena celková alokace 23,96 mld. EUR na tyto fondy:

- Evropský fond pro regionální rozvoj (EFRR) - **11,94 mld. EUR** - v rámci Nařízení EP a Rady (EU) č. 1301/2013, financuje především inovace, výzkum, digitální agendu a infrastrukturní projekty. Je největší ze všech ESI fondů.
- Evropský sociální fond (ESF) – **3,43 mld. EUR** - podporuje projekty jako např. vznik pracovních míst, vzdělávání ve všech fázích, boj proti chudobě a sociální začleňování. Založen na základě Nařízení EP a Rady (EU) č. 1304/2013.
- Fond soudržnosti (FS) - **6,25 mld. EUR** - podporuje velké projekty z oblasti ochrany životního prostředí, dopravy a obnovitelných zdrojů energie pouze v těch zemích, ve kterých je HND (hrubý národní důchod) na obyvatele méně než 90 % evropského průměru, vychází z Nařízení EP a Rady č. 1300/2013.
- Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova (EZFRV) – **2,3 mld. EUR** - řeší konkurenceschopnost zemědělství, hospodaření s přírodními zdroji, opatření v oblasti klimatu, vytváření a zachování pracovních příležitostí, dodržuje Nařízení EP a Rady č. 1305/2013, č. 1306/2013 a č. 1310/2013.
- Evropský námořní a rybářský fond (ENRF) - **0,03 mld. EUR** - funguje na základě pravidel Nařízení EP a Rady č. 508/2014, v ČR je využíván rybáři při přechodu odvětví na udržitelný rybolov.

Mnohem menší alokace je vyčleněna pro:

- Fond solidarity Evropské unie
- Evropský fond pro přizpůsobení se globalizaci
- Fond evropské pomoci nejchudším osobám
- Azylový, migrační a integrační fond
- Fond pro vnitřní bezpečnost
- Evropský fond pro strategické investice (AO 2019).

3.5.1 Implementační struktura ESIF na úrovni ČR

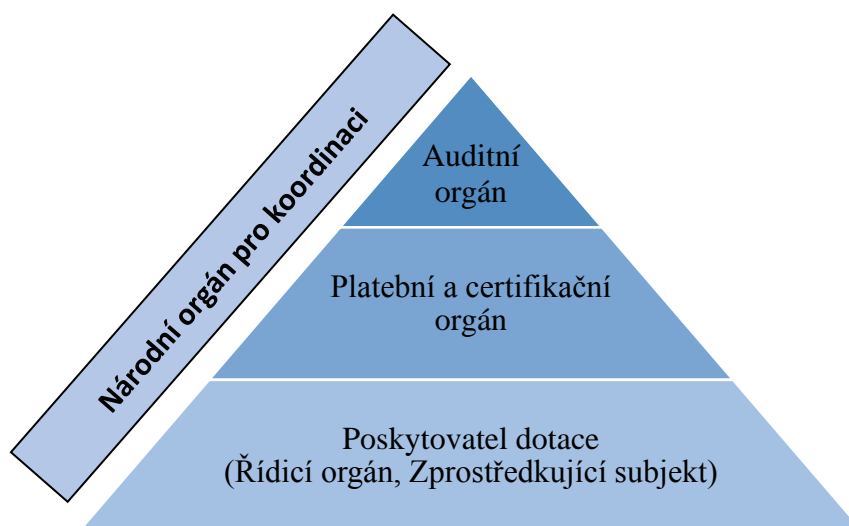
V souladu s obecním nařízením je v implementační struktuře ESIF vytvořen systém vzájemně nezávislých orgánů vykonávající funkce řídicí, platební a auditní (viz obrázek č. 3):

- Národní orgán pro koordinaci (NOK) – roli plní Ministerstvo pro místní rozvoj ČR¹² v oblastech metodiky, koordinace všech programů spolufinancovaných z fondů EU, komunikačního partnera EK, správce monitorovacího systému MS2014+ a publicitní činnosti. Zodpovídá za řízení a koordinaci realizace a naplňování stanovených cílů Dohody o partnerství;

¹¹Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1303/2013 ze dne 17. prosince 2013.

¹²Na základě usnesení vlády ČR č. 198 z 22. února 2006 a č. 448 z 12. června 2013.

- Řídicí orgán (ŘO) – jsou jimi příslušná ministerstva dle problematiky OP a hlavní město Praha. Jsou poskytovatelem podpor a ŘO je odpovědný za řízení OP, vybírá operace (projekty), provádí jejich finanční řízení a tzv. prvostupňovou kontrolu;
- Zprostředkující subjekt (ZS) – na základě písemných dohod jsou delegovány některé dílčí činnosti na ZS, např. zajištění čerpání prostředků ESIF;
- Platební a certifikační orgán (PCO) – je jím odbor 55 Ministerstva financí – Národní fond. Spravuje, koncepčně a metodicky řídí toky čerpání ESIF včetně harmonizace a koordinace s národními systémy, předkládá účetní závěrky za účetní rok EK, stanovuje postupy a celkovou koncepci pro certifikaci, provádí kontroly na místě u subjektů zapojených do implementace ESIF, monitoruje, vyhodnocuje a pravidelně informuje EK o částkách toků finančních prostředků;
- Auditní orgán (AO) – jeho podrobný popis je uveden v samostatné kapitole č. 3.5.2 (AO 2019).

Obrázek č. 3: Hierarchie subjektů implementační struktury v ČR

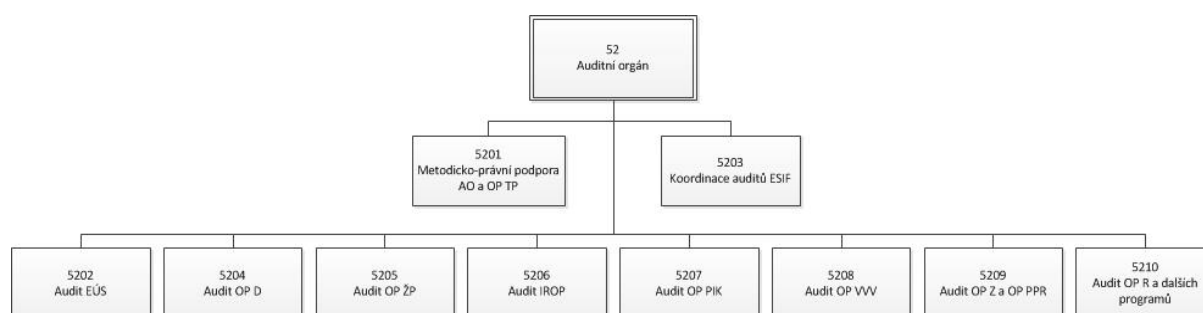
Zdroj: prezentace AO

3.5.2 Auditní orgán

Jednou z nezbytných podmínek dobrého fungování dotační politiky v členském státě je provedení kontroly. O tom, zda předkládané výdaje k proplacení jsou řádné a legální, ujišťuje Evropskou komisi nezávislý auditní subjekt - Auditní orgán, který je začleněn do struktury Ministerstva financí ČR, sekce 04 - Finanční řízení a audit, odbor 52 - Auditní orgán. Výkon auditů probíhá u všech operačních programů spolufinancovaných z ESIF na základě nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1303/2013, zákona č. 320/2001 Sb. o finanční kontrole ve veřejné správě a zákona č. 255/2012 Sb. o kontrole (kontrolní řád), mezinárodně uznávaných auditorských standardů (IIA, INTOSAI, IFAC) a vnitřních předpisů AO.

Hlavním cílem této tzv. druhostupňové kontroly je ověřit na základě náhodně vybraného vzorku certifikovaných výdajů, zda jsou správně a účinně nastaveny řídicí a kontrolní systémy subjektů implementační struktury ESI fondů, především řídicích orgánů (audit systému). Cílem této kontroly je zjistit, zda finanční prostředky poskytnuté konečným

příjemcům podpor jsou vynaloženy efektivně, účelně a hospodárně, dále také zda jsou projekty správně vybírány a je dodržena příslušná legislativa (audit operace). Výsledky těchto auditů jsou každým rokem předloženy EK v podobě Výročních kontrolních zpráv pro každý operační program a Výroku auditora. Audit účetní závěrky Auditní orgán provádí u PCO. Jak se již stalo v minulosti, EK může vyzvat AO k provedení horizontálního nebo mimořádného auditu týkajícího se určité oblasti napříč operačními programy (např. audit zdravotnictví, audit IT apod.). AO dále zajišťuje konzultační a poradenskou činnost, tvoří auditní strategie a koordinuje audity s EK a Evropským účetním dvorem. Struktura auditního orgánu je znázorněna na obrázku č. 4 (AO 2019).

Obrázek č. 4: Vnitřní struktura Auditního orgánu

Zdroj: (AO 2019)

3.6 Operační programy

Prostředky z fondů EU mají zainteresované země možnost čerpat prostřednictvím jednotlivých operačních programů (dále OP). OP je zpracováván vládou členské země a předkládán EK ke schválení, má charakter základního strategického dokumentu finanční a technické povahy. V OP konkrétní tematické oblasti jsou naplňovány cíle a prioritami, kterých je dosaženo na základě realizace konkrétních projektů (Provazníková 2015).

Na základě Usnesení vlády ČR č. 867 ze dne 28. listopadu 2012 jsou vymezeny operační programy pro PO 2014-2020:

1) Národní operační programy

- OP Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost, řídicí orgán Ministerstvo průmyslu a obchodu, financován z EFRR,
- OP Výzkum, vývoj a vzdělávání, řídicí orgán Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy, financován z EFRR a ESF,
- OP Doprava, řídicí orgán Ministerstvo dopravy, financován z EFRR a FS,
- OP Životní prostředí, řídicí orgán Ministerstvo životního prostředí, financován z EFRR a FS,
- OP Zaměstnanost, řídicí orgán Ministerstvo práce a sociálních věcí, financován z ESF,
- Integrovaný operační program, řídicí orgán Ministerstvo pro místní rozvoj, financován z EFRR,
- OP Praha - pól růstu ČR, řídicí orgán město Praha, financován z EFRR a ESF,
- OP Technická pomoc, řídicí orgán Ministerstvo pro místní rozvoj, financován z FS,

- Program rozvoje venkova, řídicí orgán Ministerstvo zemědělství, financován z EZFRV,
- OP Rybářství, řídicí orgán Ministerstvo zemědělství, financován z ENRF.

2) Programy přeshraniční spolupráce

- Interreg V-A Česká republika – Polsko – řídicí orgán Ministerstvo pro místní rozvoj,
- Interreg V-A Slovenská republika – Česká republika – řídicí orgán je na území Slovenské republiky,
- Interreg V-A Rakousko – Česká republika – řídicí orgán je na území Rakouské republiky,
- Program přeshraniční spolupráce Česká republika – Svobodný stát Bavorsko – řídicí orgán je na území Svobodného státu Bavorsko,
- Program spolupráce Svobodný stát Sasko – Česká republika – řídicí orgán je na území Svobodného státu Sasko.

3) Programy nadnárodní a meziregionální spolupráce

- Interreg CENTRAL EUROPE,
- DANUBE,
- INTERREG EUROPE,
- ESPON 2020,
- INTERACT III,
- URBACT III (MMR 2020b).

3.6.1 Operační program Životní prostředí

Aktivity, které jsou realizovány prostřednictvím Operačního programu Životní prostředí, chrání a zajišťují kvalitní prostředí v celé ČR včetně obyvatelstva. Podporují efektivní využívání zdrojů, eliminují negativní dopady lidské činnosti na životní prostředí a zmírňují dopady na změny klimatu, čímž naplňují základní cíle programu. Řídicím orgánem, který řídí, metodicky vede, podává reporty EK a je odpovědný za provádění tohoto OP bylo v PO 2014-2020 pověřeno Ministerstvo životního prostředí¹³ (dále MŽP). Některé pravomoci spojené s operativním řízením programu (např. administrativní, platební a kontrolní) byly delegovány na zprostředkující subjekty Státní fond životního prostředí ČR¹⁴ (dále jen SFŽP) a na základě Trojdhody¹⁵ na Agenturu ochrany přírody a krajiny ČR (dále jen AOPK), která vykonává dílčí činnosti v oblasti ochrany přírody a krajiny včetně monitoringu a kontroly (SFŽP 2020a; MŽP & SFŽP 2007-2013).

¹³Funkci řídicího orgánu vykonává na základě usnesení vlády č. 175/2006 ze dne 22. února 2006.

¹⁴Dle čl. 60, písm. b) nařízení Rady (ES) č. 1083/2006.

¹⁵V rámci nově uzavřené Trojdhody ze dne 31. 7. 2012 a Dodatkem č. 1 ze dne 3. 3. 2015, jež upravují přesun některých dílčích činností z úrovně SFŽP.

3.6.1.1 Programové období 2007-2013 OPŽP

Provazníková (2015) okomentovala toto programové období jako období ve znamení složitého a zdoluhavého administrativního procesu.

Pro ochranu a předcházení negativním dopadům na životní prostředí bylo pro PO 2007-2013 připraveno téměř 5 miliard EUR z FS a EFRR, dalších téměř 300 milionů EUR z prostředků SFŽP a státního rozpočtu. Ne všechny finanční prostředky byly vyčerpány a o část alokace OPŽP v řádu nízkých jednotek % Česká republika přišla.

V rámci PO 2007-2013 byla podpora distribuována prostřednictvím 7 prioritních os:

- Prioritní osa 1 – zlepšování vodohospodářské infrastruktury a snižování rizika povodní,
- Prioritní osa 2 – zlepšování kvality ovzduší a snižování emisí,
- Prioritní osa 3 – udržitelné využívání zdrojů energie,
- Prioritní osa 4 – zkvalitnění nakládání s odpady,
- Prioritní osa 5 – omezování průmyslového znečištění a environmentálních rizik,
- Prioritní osa 6 – zlepšování stavu přírody a krajiny,
- Prioritní osa 7 – rozvoj infrastruktury pro environmentální vzdělávání, poradenství, osvětu (SFŽP 2020b).

V tomto období bylo podáno celkem 29 708 žádostí o podporu, z nichž 67 % bylo zrealizováno a dokončeno. Největší zastoupení měly žádosti prioritní osy 3 (dále PO), které byly uskutečněny z 28 % v oblasti úspor energie a využití odpadního tepla.

Prvenství z hlediska finančního objemu získaly projekty zaměřené na PO 1, oblast podpory 1.1 (vodohospodářské projekty), jejichž globálním cílem bylo zlepšit stav povrchových a podzemních vod. Hlavními typy podpořených projektů byly:

- výstavby a dostavby kanalizačních systémů;
- výstavby čistíren odpadních vod, rozšíření a intenzifikace ČOV;
- rekonstrukce kanalizačních systémů.

O finanční prostředky mohly v tomto období na vodohospodářské projekty zažádat v rámci 20 vyhlášených výzev obce, města, případně svazky obcí, vodárenské společnosti vlastněné z většiny veřejnými subjekty (MŽP & SFŽP 2007-2013).

V tabulce číslo 6 jsou uvedeny informace pro projekty z období 2007-2013 týkající se PO 1.

Tabulka č. 6: Projekty prioritní osy 1 v období 2007-2013

Schválená podpora a alokace OPŽP - prioritní osa 1 stav k 16. 05. 2016								
Oblast podpory	Počet projektů	Celkové náklady projektů (Kč)	Celkové výdaje projektů (Kč)	Podpora ERDF/FS (Kč)	Příspěvek SR/SFŽP (Kč)	Celková schválená výše podpory (Kč)	Celková alokace ERDF/FS (Kč)	Alokace k vyčerpání v %
1.1	788	69 621 796 298	47 786 685 347	40 531 526 838	2 412 795 461	39 525 470 185	-1 006 056 652	-2,55
1.2	74	8 107 706 117	5 368 022 545	4 561 751 694	268 401 125	4 628 603 508	66 851 814	1,44
1.3	595	2 872 390 521	2 741 253 371	2 330 065 355	137 062 665	2 369 350 348	39 284 993	1,66
Celkem		2 872 390 521	2 741 253 371	2 330 065 355	137 062 665	50 241 603 138	46 523 424 041	X

Zdroj: (SFŽP 2020b)

3.6.1.2 Programové období 2014 – 2020 OPŽP

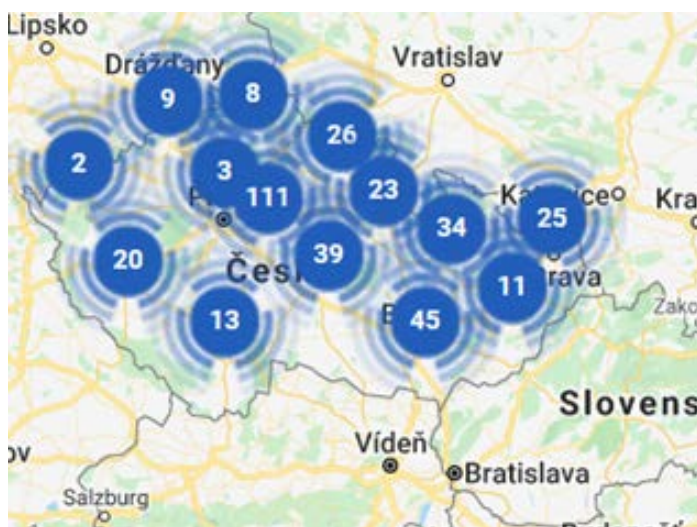
Starý redistribuční úkol strukturálních fondů a cíl snižování regionálních disparit pomocí evropských fondů byly nahrazeny novým zaměřením na růst a investice spojené se zvýšenou účinností a efektivností politik (Becker 2019).

Současné PO 2014-2020 navazuje na předchozí sedmileté plánovací období (PO 2007-2013), ve kterém je přichystáno z EFRR a FS celkem 2,79 mld. EUR.

Pro osy 1, 2 a 3 je zprostředkovatelem SFŽP, pro osu 4 je určena AOPK, jež zajišťují příjem a hodnocení žádostí. Podpora je poskytována pro oblasti v rámci pěti prioritních os:

- zlepšování kvality vod a snižování povodní,
- zlepšování kvality ovzduší v lidských sídlech,
- odpady a materiálové toky, ekologické zátěže a rizika,
- ochrana a péče o přírodu a krajinu,
- energetické úspory (SFŽP 2020c).

Od počátku programového období do konce roku 2019 bylo v OPŽP vyhlášeno celkem 136 výzev s alokací přes 4,3 mld. EUR celkových způsobilých výdajů (dále CZV), což odpovídá 133 % alokaci za celý program. V rámci uvedených výzev bylo podáno 11 309 žádostí o podporu ve výši 5,14 mld. EUR CZV (nárůst za rok 2019 o 2 162 žádostí o podporu ve výši cca 0,9 mld. EUR CZV).

Obrázek č. 5: Realizované projekty z OPŽP nad 10 mil. Kč dle krajů k 1. 7. 2020

Zdroj: <https://www.dotaceeu.cz/cs/statistiky-a-analyzy/mapa>

projektu?search=&Theme=1®ion=0&period=20142020&city=0&program=172137&priorAx=406104&Grant=10more&rok=0&KODSTR=0

K 31. 12. 2019 bylo v rámci PO 1 vyhlášeno celkem 39 výzev (z toho 24 kolových a 15 průběžných) s celkovou alokací přes 1,2 mld. EUR CZV, zaregistrováno bylo 1 818 žádostí o podporu v objemu 144 % alokace CZV a 1210 z nich bylo doporučeno výběrovou komisí k financování, celkem tak bylo zazávkováno 91 % alokace.

Z 1194 projektů zastřešených právními akty probíhala či z 80 % byla dokončena realizace (MŽP 2020).

O dotaci na vodohospodářský projekt ve výši 85 %, která je hrazena z Fondu soudržnosti, mohly požádat kraje, obce a města, svazky obcí, městské části hl. m. Prahy, organizační složky státu, státní podniky, státní organizace, příspěvkové organizace, obchodní společnosti a družstva.

Graf č. 1 znázorňuje plnění vybraných indikátorů vodohospodářské infrastruktury a tabulka č. 7 zobrazuje stav žádostí o podporu na vodohospodářské projekty, které byly zrealizovány v PO 2014-2020 a proplaceny příjemcům podpory ke dni 1. 7. 2020.

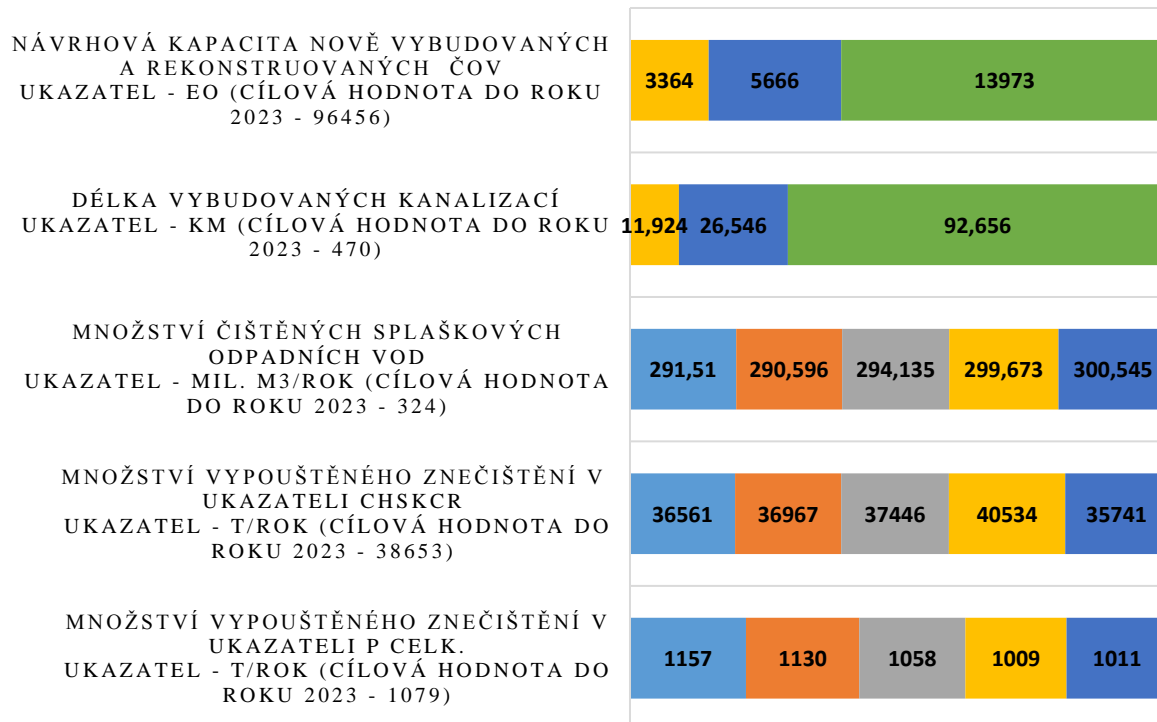
Tabulka č. 7: Stav realizovaných žádostí o podporu vodohospodářských projektů ke dni 1. 7. 2020 dle SFŽP

Č. výzvy	Datum ukončení příjmu žádosti o podporu	Žádosti podané v rámci výzvy	Projekty v realizaci	Příspěvek EU v Kč	Částky proplacené příjemcům v Kč
05 15 001, průběžná	13. 11. 2015	10	10	279 684 120	261 291 123
05 15 021, kolová	06. 01. 2016	195	115	3 094 606 097	2 773 647 234
05 16 038, kolová	19. 01. 2017	0	0	0	0
05 16 042, kolová	19. 01. 2017	195	154	3 621 717 781	2 891 294 990
05 17 071, kolová	18. 01. 2018	214	130	4 547 461 181	1 198 269 598
05 17 072, kolová	18. 09. 2018	1	1	2 109 458	0
05 17 080, průběžná	28. 02. 2019	3	3	210 800 000	69 153 186
05 17 116, průběžná	31. 07. 2019	0	0	0	0
CELKEM	8	618	413	11 476 694 517	7 193 656 131

Zdroj: (SFŽP 2020d)

PLNĚNÍ VYBRANÝCH INDIKÁTORŮ PO 1, SC 1.1

■ r. 2014 ■ r. 2015 ■ r. 2016 ■ r. 2017 ■ r. 2018 ■ r. 2019

Graf č. 1: Plnění vybraných indikátorů u vodohospodářských projektů k 31. 12. 2019

Zdroj: (MŽP 2020)

3.7 Vodohospodářské projekty - pojmy

V ČR problematiku vodovodů a kanalizací upravuje zákon č. 274/2001 Sb., o vodovodech a kanalizacích ve znění pozdějších předpisů.

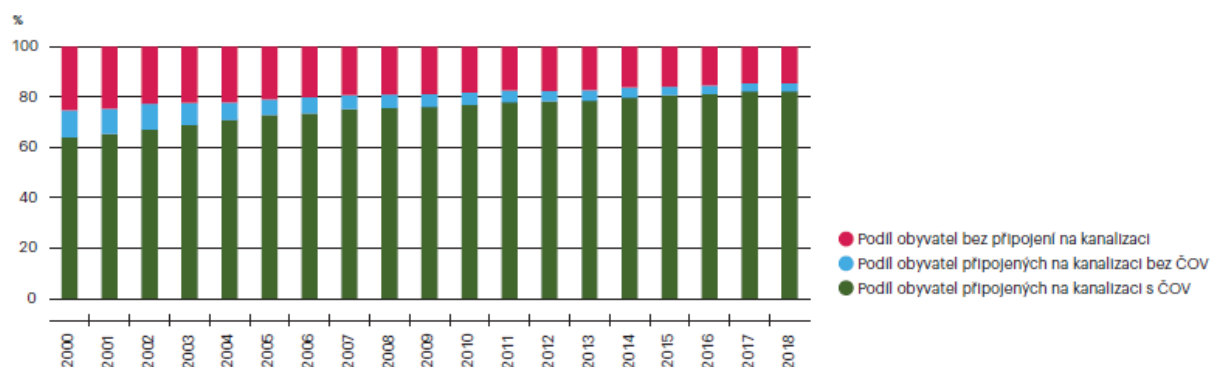
Odpadní voda - za odpadní vodu je považováno znečištění povrchové, i podzemní vody pocházející z antropogenní činnosti, z obytných zón v podobě splaškových vod, která je vedena do systému vnitřní kanalizace (Blažek et al. 2006). Shamabadi et al. (2015) říká, že odpadní voda je tzv. „šedá voda“ pocházející ze sprch, koupelen, kuchyní a prádelen (bez fekálií a moče). Beluli (2018) doplňuje znečištění vod vlivem olejů, mýdel, detergentů, odpadních látek z textilního průmyslu, papíru, a radioaktivního materiálu. Žabička (2004) uvádí, že odpadní voda je splašková, z komerčních provozů, kondenzát a dešťová voda.

Kanalizace - je definována zákonem č. 274/2001 Sb. o vodovodech a kanalizacích jako soustava trubních rozvodů a zařízení určená k hromadnému odvádění a zneškodňování odpadních a srážkových vod z obcí a sídlišť, která může být jednotná (jednou kanalizací jsou

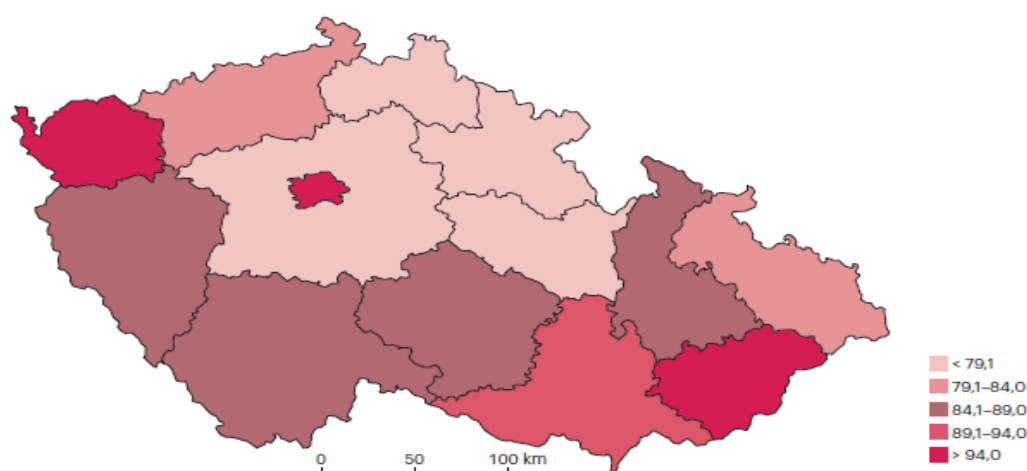
odvedeny odpadní i dešťové vody), nebo oddílná (odpadní a dešťové vody jsou odvedeny separátně) (Blažek et al. 2006).

Čistírna odpadních vod (ČOV) - zařízení, v němž je uskutečňováno mechanické, biologické a fyzikálně-chemické čištění odpadních vod. Mechanické čištění je provedeno za pomoci česel, lapačů písku a usazovacích nádrží, které odstraní 20 – 30 % znečišťujících látek v podobě fekálií, zbytků potravin a jiných odbouratelných látek, které jsou z odpadní vody ošetřeny biologickým čištěním prostřednictvím mikroorganismů. Za pomoci mechanicko-biologického čištění je odstraněno téměř 90 % biologicky snadno odbouratelných znečišťujících a škodlivých látek (Howard 1998). Další navazující stupeň čištění vyžaduje vyšší objem čistících nádrží pro odstranění uhlíkatých látek (lehce odbouratelné látky) a živných sloučenin dusíku a fosforu. Fosfor lze odstranit biologickou cestou nebo prostřednictvím srážedel, které mají vliv na zasolení vod (Hatzfeld et al. 1994).

Technologie čištění odpadních vod je vyvíjena v závislosti na dodržování zpřísňujících se požadavků hygienických norem. Může být doprovázena např. biologickým čištěním za pomoci mikro řas (Abdel-Raouf et al. 2012), rostlin, decentralizovanými systémy a propojením s ekologickým bydlením (Seeger 1999). Obrázky č. 6 a č. 7 znázorňují napojení obyvatel na kanalizaci a ČOV v ČR včetně krajů.

Obrázek č. 6: Podíl obyvatel připojených na kanalizaci a ČOV r. 2000-2018,
Zdroj: (Céza et. al. 2018)

Obrázek č. 7: Podíl obyvatel připojených na kanalizační síť v krajích % za r. 2018,
zdroj: (Céza et. al. 2018)

3.7.1 Čistota vod v ČR

V poslední době sucho přispívá ke kůrovcové kalamitě lesů (Netherer et al. 2019), zapříčiňuje podnormální stav podzemních vod a zhoršuje jakost povrchových vod. Moss (2013) uvádí, že značné znečištění vodních zdrojů je způsobeno průsaky domácích septiků, jímek a těžkými kovy pocházejícími z dopravy. Tušil & Mičaník (2018) říkají, že významnou měrou přispívá k znečištění vod i atmosférická depozice. Katz et al. (2009) na základě zkoumání koncentrace dusíku ve srážkách a podzemních vodách zjistil, že původcem znečištění vodních zdrojů dusíkem jsou z 27 % statková hnojiva, z 12 % průsaky septiků a z 8 % atmosférická depozice. Blažek et al. (2006) považuje za nezanedbatelné původce znečištění vody zemědělství, kyselá dešť, zvýšenou erozi, smyvy látek s terénního povrchu, ovšem za největší producenty znečištění jsou považováni obyvatelé, průmysl a zemědělství (Jágllová et al. 2009).

Souhrn hodnocení ukazatelů BSK₅, CHSK_{Cr}, N-NO₃⁻, N-NH₄⁺ a P_{celk}.

Od 1. 12. 2017 začala platit novelizovaná norma ČSN 75 7221 Kvalita vod – Klasifikace kvality povrchových vod, která nahrazuje předchozí 19 let platnou normu (ČSN 75 7221 Jakost vod – Klasifikace jakosti povrchových vod). Předmětem novely bylo zohlednit požadavky na současnou úroveň ochrany povrchových vod, a to jak z hlediska ukazatelů znečištění, tak i úrovně přípustného znečištění. Revizí prošel jak rozsah ukazatelů, tak mezní hodnoty tříd kvality.

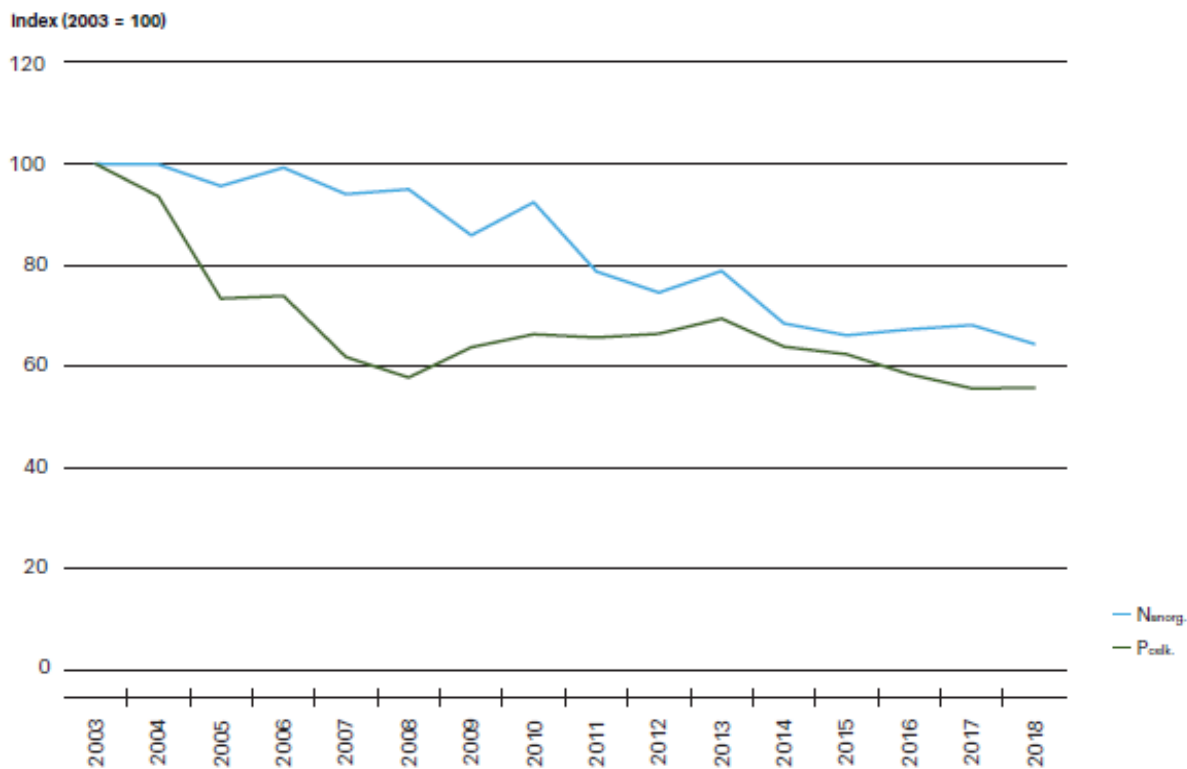
Obrázek č. 8: Jakost vody v tocích ČR za r. 2017-2018

Zdroj: Céza et al. (2018)

V letech 2013-2015 byl v ČR proveden monitoring čistoty vod, 90,6 % útvarů u tekoucích a 81,8 % u stojatých vod nedosahují dobrého chemického stavu. Převažují v nich polycyklické aromatické uhlovodíky, celkový fosfor, vybrané formy dusíku, pesticidy a jejich metabolity, v některých částech rtuť, kadmium a nikl (Tušil & Mičaník 2018). Céza et al. (2018) uvádí, že přetrvávajícím problémem v oblasti znečištění vod je eutrofizace, která je způsobena splachem živin spojený s nadměrným hnojením a vypouštěním odpadních vod.

Za období 2000-2018 se prostřednictvím vodohospodářské infrastruktury a poklesu živočišné produkce podařilo snížit průměrnou koncentraci základních ukazatelů znečištění vod. Amoniakální dusík dosáhl průměrné hodnoty 0,196 mg.l⁻¹, tento zapříčiňuje rozklad

organických dusíkatých látek a vyskytuje se ve splaškových vodách. Fosfor dosáhl průměrné hodnoty $0,188 \text{ mg.l}^{-1}$ a ukazatel BSK_5 ¹⁶ poklesl od roku 2000 o 18 % (viz obr. č. 9).

Obrázek č. 9: Hodnoty vybraných ukazatelů znečištění vod

Zdroj: Céza et al. (2018)

3.8 Vývoj dotačního projektu

Toto téma má čtenáři ve stručnosti objasnit základní princip vývoje projektu a nastínit problematiku realizace investic, jelikož některé fáze byly uvedeny v následujících kapitolách praktické části.

¹⁶ BSK_5 =spotřeba kyslíku, kterou mikroorganismy ve vzorku odeberou za 5 dnů, aniž by byl kyslík do vody dodáván.

„Životní“ cyklus projektu

Obrázek č. 10: Vývoj projektu

Zdroj: prezentace AO

Na úplném začátku připraví členský stát **operační program**, v němž jsou stanoveny cíle a priority zahrnující víceletá opatření. Bývá financován z jednoho nebo více fondů a je zaslán EK ke schválení, ta si mnohdy klade podmínky v oblasti zaměření, alokace a vyžaduje určité úpravy (Boháčková & Hrabánková 2009).

Po schválení operačního programu jsou na základě zveřejněného harmonogramu **vyhlášeny výzvy** ŘO, které specifikují podporované oblasti, tím jsou potencionální žadatelé vyzváni k podání žádostí o podporu podle předem stanovených podmínek. V OPŽP u vodohospodářských projektů jsou aplikovány dva typy výzev, soutěžní typ tzv. kolová výzva¹⁷ a nesoutěžní průběžná výzva¹⁸. Před tím, než žadatel požádá o dotaci, investiční projekt musí projít několika fázemi. V *před investiční přípravě* je vytvořena prováděcí studie, na které se podílejí ekonomové, technici, právníci, ekologové, kteří zdůvodňují potřebnost projektu, rozhodují o jeho lokalizaci, navrhují technická řešení včetně financování. Následuje *projektová příprava*, v této fázi je projektová dokumentace zpracována projektanty k územnímu rozhodnutí, pro stavební povolení a dodavatele stavby. Její součástí bývá souhrnný rozpočet stavby, ve kterém jsou zahrnuty veškeré náklady na pořízení stavby plynoucí z před investiční přípravy, projektování a realizace. Po schválení projektu a stavebního povolení dochází k vyhlášení zadávacího řízení veřejné zakázky, jehož cílem je vybrat nejvhodnějšího dodavatele stavby (Valach 2006). U výstavby kanalizací a ČOV, je průběh realizace veřejné zakázky uskutečněn na základě zákona č. 134/2016 Sb. o zadávání

¹⁷**Kolová výzva** = projekty jsou mezi sebou porovnávány. Podporu obdrží projekty, které splní podmínky výzvy, v pořadí od nejlepšího podle výsledku věcného hodnocení až do přidělení celé alokace výzvy. Výběr projektů musí být proveden až po zhodnocení všech projektů. Výzva je obvykle vyhlášena na kratší dobu.

¹⁸**Průběžná výzva** = hodnotí se pouze splnění podmínek, které dopředu stanoví ŘO. Projekty si vzájemně nekonkurují. Hodnocení probíhá průběžně, může začít hned po podání žádosti o podporu nebo v termínu stanoveném ve výzvě ŘO. Příjemcům, jejichž projekty splní dané podmínky, je poskytována podpora v pořadí, v jakém podali žádost o podporu, až do přidělení celé alokace výzvy na jednotlivé projekty. Výzva je zpravidla vyhlášena na delší dobu (několik měsíců až let) a končí obvykle vyčerpáním alokace.

veřejných zakázek, ve znění pozdějších předpisů, pokud předpokládaná hodnota zakázky přesahuje hodnotu 6 mil. Kč. Pokud je předpokládaná hodnota nižší, je možné postupovat dle pravidel OPŽP a zadat zakázku jako veřejnou zakázku malého rozsahu či při nízké hodnotě dokonce „bez soutěže“ jako tzv. přímý nákup.

V rámci vyhlášené výzvy žadatel prostřednictvím informačního systému MS2014+ **podává projekt**, jehož součástí jsou povinné přílohy. U některých trvá až několik let, než jsou získány (např. stavební povolení, posouzení vlivu na životní prostředí, apod.).

Následuje **schvalování projektu**, které provádí ŘO/ZS. Samotný proces lze rozdělit do dvou částí: *hodnocení projektu*; *výběr projektu*. Hodnocení projektu zahrnuje kontrolu přijatelnosti a formálních náležitostí, která je prováděna v rámci jedné fáze, a věcného hodnocení. Formální hodnocení spočívá v kontrole vyplnění formuláře žádosti a doložení příslušných dokumentů v požadované formě. U přijatelnosti je posuzován projekt a žadatel z hlediska splnění základních finančních a legislativních předpokladů programu. Věcné hodnocení je zaměřeno na to, jak projektový záměr splňuje kritéria stanovená ve výzvě. Cílem schvalování je vybrat kvalitní projekty, které plní účelnost, potřebnost, efektivnost, hospodárnost a proveditelnost, apod. Po splnění všech výše uvedených hodnocení, probíhá výběr projektu na základě počtu získaných bodů z věcného hodnocení. Provádí jej Výběrová komise OPŽP, která rozhoduje, zda projekt doporučí k financování, čímž je zahájen **proces vydání Rozhodnutí o poskytnutí dotace** (dále RoPD). V případě neúspěchu, může žadatel projekt předložit znovu s opravou chyb nebo podat žádost o přezkum (jedná se o situaci, kdy žadatel nesouhlasí s výsledkem hodnocení). Pokud žadatel splní všechny podmínky OPŽP¹⁹, RoPD mu je vydáno a z žadatele se stává příjemce podpory (MŽP et al. 2019).

Realizace projektu (zejména v PO 1, SC 1.1) je velmi zdlouhavý a náročný proces, po vybrání nejvhodnějšího dodavatele stavby dle předem zvolených kritérií a podmínek v zadávacím řízení, úspěšném získání stavebního povolení a uzavření kontraktů s dodavatelem, nastává samotná *výstavba*. Realizace stavby trvá i několik let, čímž vzniká riziko dodatečných nákladů a předražení stavby, nekvalitního provedení, nesplnění termínů, krach dodavatele apod. Stavba je završena kolaudačním řízením s vydáním kolaudačního rozhodnutí o povolení k užívání. Příjemce podpory průběžně informuje poskytovatele dotace o jednotlivých fázích výstavby projektu prostřednictvím **Zpráv o realizaci**, v nichž je pravidelně monitorován stav předem stanovených indikátorů a postup realizace projektu. V souladu s finančním plánem projektu jsou ŘO/ZS v pravidelných intervalech předkládány **Žádosti o platbu** s příloženými fakturami a dalšími náležitostmi. V rámci *prvostupňové kontroly* posuzuje SFŽP tyto žádosti o platbu z hlediska způsobilosti výdaje, kontroluje veškeré položky faktur, na jejichž úhradu má být poskytnuta podpora v rámci OPŽP. V případě nedostatků a nemožnosti odstranění chyb je příjemci podpora krácena, což u oblasti veřejných zakázek není výjimkou. Žádost o platbu je proplacena na účet příjemce v případě, že byly dodrženy platné právní předpisy, veškeré podmínky podpory a vykazované výdaje byly odsouhlaseny ŘO/ZS. V rámci zpráv o udržitelnosti příjemce dotace informuje ŘO/ZS o udržitelnosti projektu po dobu pěti let

¹⁹Stěžejní jsou Pravidla pro žadatele a příjemce podpory v Operačním programu Životní prostředí pro období 2014-2020.

od získání dotace. V opačném případě příjemci hrozí odebrání dotace v plném rozsahu (MŽP et al. 2019).

Finanční prostředky, které putují z EU do rozpočtu ČR na základě certifikace, jsou zajištěny **Platebním a certifikačním orgánem**. Do systému *druhostupňových kontrol*²⁰ projektů mohou být zapojeny na národní úrovni **Nejvyšší kontrolní úřad a Auditní orgán – odbor 52 Ministerstva financí**, který na základě auditů operací kontroluje realizované projekty. Proces výkonu auditu operace lze rozčlenit na tzv. *přípravu, výkon, shrnutí výsledku, reporting a monitoring opatření k nápravě*. Příprava auditu je zahájena Pověřením, kterým jsou auditoři oprávněni k výkonu auditu, a Oznamovacím dopisem informujícím příjemce dotace o účelu, termínu zahájení, předpokládané době, rozsahu a cíli auditu. Na místě auditu je proveden sběr dat o projektu a auditory je ověřeno, zda byl projekt realizován v souladu s vykazovanými údaji příjemce dotace. Podrobné výsledky auditní činnosti jsou interpretovány do Návrhu zprávy, ke kterému se auditovaný subjekt vyjadřuje a své písemné stanovisko zasílá zpět pro účely vytvoření Zprávy o auditu. Zpráva o auditu obsahuje jasná vyjádření, zda byl příspěvek z veřejných zdrojů příjemci vyplacen v souladu s čl. 132 odst. 1 Obecného nařízení. Identifikovaná zjištění mohou být administrativního nebo finančního rázu a mohou vést až k nesrovnalostem²¹. V případě vyčíslení nezpůsobilých výdajů z auditu potvrzených PCO, jsou tyto prostředky odečteny od nejbližšího výkazu výdajů a PCO zaúčtuje finanční opravu. Audit je považován za ukončený v okamžiku předání Zprávy o auditu ministryni financí ČR (AO 2019). O fungování řídicího a kontrolního systému se mohou u kontrol projektů na místě u příjemce dotace ujistit i **Evropská komise a Evropský účetní dvůr**.

²⁰Prvostupňovou kontrolu provádí ŘO u 100 % realizovaných projektů, druhostupňovou kontrolu provádí AO na základě náhodně vybraného vzorku projektů.

²¹Nesrovnalost-jakékoliv porušení rozpočtu EU uhrazením neoprávněného výdaje z prostředků ESIF.

4 Metodika

Před započítáním praktické části diplomové práce byly v literární rešerši rozebrány odborné publikace a články definující nezbytnou teoretickou základnu vztahující se k tématu práce.

Praktická část je rozdělena do jednotlivých kapitol a podkapitol dle předem stanovených cílů práce. Zdroj dat byl definován pro následné využití a zpracování v každé kapitole a pro potvrzení či zamítnutí hypotéz. Výsledky jsou zaznamenány v grafech a tabulkách.

4.1 Zdroj dat

Kritérium počet obyvatel v obci pod 3000 (dále uvedeno vybrané obce) bylo vymezeno na základě zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů, v němž je § 3 uvedeno, že obec, která má alespoň 3000 obyvatel, je městem, pokud tak na návrh obce stanoví předseda Poslanecké sněmovny po vyjádření vlády.

Jak upozornil Perlín et al. (2010), v dnešní době neexistuje ve veřejné správě ani v odborné sféře metodika, kterou by bylo možné jednoznačně vymezit venkovské obce. Současně, jak tvrdí Šimon (2006), neexistuje univerzální definice pro město. V rámci rozhodování o základním souboru obcí bylo využito cíle národní dotace Podpora a rozvoj regionů, podprogramu Podpora obnovy a rozvoje venkova, na jehož základě je podporován dynamický a vyvážený rozvoj obcí do 3000 obyvatel (MMR 2020c). Obcí, v nichž trvale žije od 2000 do 3000 obyvatel, je v České republice pouze 245. Namátkou byl proveden průzkum občanské vybavenosti prostřednictvím internetových stránek u vzorku 20 obcí, u nichž bylo zjištěno, že jsou v tomto směru homogenní, ať již mají pod 2000 obyvatel nebo od 2000 do 3000 obyvatel. Jak u obcí do 2000 obyvatel, tak u vybraných obcí se na jejich území nachází pošta, úřad, prodejna potravin, restaurace a nejsou u nich vykazovány zásadní rozdíly. Z tohoto důvodu byly do podrobného průzkumu zahrnuty obce na území ČR s počtem obyvatel pod 3000 a zároveň byly z dotazníkového šetření vyloučeny městské části hlavního města Prahy bez ohledu na počet obyvatel. Praha je vysoce rozvinutým regionem, sice v některých městských částech trvale žije méně než 3000 obyvatel, ale jsou součástí metropolitního území, které z podstaty definice venkova nemohou být brány jako venkov s problémy venkova, které práce řeší.

4.1.1 Data od Českého statistického úřadu

Informace o počtu obyvatel v obcích na území ČR k datu 1. 1. 2019 byly získány dne 23. 1. 2020 na základě emailové žádosti. Data byla doplněna pracovníky ČSÚ o IČO obce, umístění obce v kraji a okrese, a její adresu. Tyto údaje bylo nezbytné získat pro potřeby konsolidace s informacemi z MS2014+.

4.1.2 Data z MS2014+

Dále byla využita data ze systému MS2014+ obsahující informace o registrovaných žádostech o podporu z ESIF, které byly podány v současném programovém období

do 31. 12. 2019, a informace o správě realizovaných projektů OPŽP. Data byla vyfiltrována tak, aby odpovídala potřebám této práce. Základní pracovní soubor obsahoval 618 registrovaných vodohospodářských projektů, které obsahovaly následující informace:

- Název stavu a číslo stavu, který označuje, zda je projekt v realizaci, v přípravě nebo plně dokončen;
- Příjemce dotace včetně adresy a IČO;
- Druh právní formy žadatele/příjemce;
- Celkové způsobilé výdaje;
- Finanční prostředky poskytnuté EU;
- Vlastní prostředky obce;
- Číslo a název výzvy;
- Specifický cíl projektu;
- Další údaje, které nejsou využity pro potřeby této práce²².

4.1.3 Data z informačního systému Auditního orgánu

Informačním systémem ISAO byly poskytnuty údaje o realizovaných projektech z OPŽP spadající do PO 2014-2020, které byly auditovány v letech 2017-2019²³. Na základě poskytnutých dat bylo možné zkoumat chybovost vyskytující se u vodohospodářských projektů a zhodnotit ji společně s ostatními aktivitami PO 1 i v rámci jiných prioritních os.

Z údajů ISAO byla zpracována kontingenční tabulka s těmito údaji:

- Číslo auditu;
- Auditované výdaje;
- Počet zjištění;
- Formulace zjištění;
- Oblast zjištění;
- Objem zjištěných nedostatků v Kč (nezpůsobilé výdaje);
- Informace o tom, zda se jedná o vodohospodářský projekt (informace musela být ručně doplněna).

4.1.4 Dotazníkové šetření

Cílem dotazníkového šetření bylo získat ucelené informace o zásadních problémech obcí s počtem obyvatel do 3000 při získávání dotací z OPŽP na vodohospodářské projekty

²²Jednalo se o tyto údaje: Registrační číslo projektu; Název projektu; HASH žádosti, tj. jednoznačný identifikátor žádosti. Tyto údaje sloužily pro ověření správnosti postupu a dále pro dohledávání bližších informací o vyřazených projektech.

²³Projekty, které byly podány v PO 2014-2020 byly odborem 52 Ministerstva financí auditovány až od roku 2017, jelikož vyhlášení výzev k podání žádostí v novém programovém období pro projekty PO1 bylo spuštěno až v roce 2015 a proplácení žádostí o platbu (respektive certifikace) v roce 2016.

a zkoumat důvody, proč některé obce o podporu z ESIF nežádají, současně zhodnotit možnosti zlepšení kvality života na venkově v podobě budování kanalizací a ČOV.

Použita byla elektronická forma interaktivního dotazování, která byla vytvořena na internetovém portálu Google Forms a distribuována pomocí vlastní datové schránky, která byla zřízena čistě pro potřeby této práce. Elektronický dotazník umožňoval okamžité a jednoduché zpracování odpovědí, vyšší odezvu a odstranění nedoručených zpráv, které by hrozily např. u dotazníku formou emailu. Součástí dotazníkového šetření byl průvodní dopis, kterým byli zástupci obcí zdvořile požádáni o jeho vyplnění. Pro případné dotazy byly uvedeny kontaktní údaje. Osloveno bylo v době od 27. 2. 2020 do 4. 3. 2020 celkem 824 obcí.

Výzkum vycházel z principu kvantitativní metody dle Reichela (2009). Na dotazy bylo možné odpovídat formou ANO/NE, výběrem s jednou nebo více variantami, případně doplnit slovní komentář. Dotazník obsahoval celkem 6 sekcí, které byly tvořeny sadou otázek pro žadatele, kteří žádost o dotaci podali a projekt realizovali, nebo ho plánují, anebo o podporu nemají zájem vůbec. Závěrečné otázky byly směřovány výhradně na názor respondenta na smysl dotační politiky a zjednodušení systému čerpání dotací. Výsledky šetření jsou zaznamenány v grafech. Dotazník je obsahem přílohy této diplomové práce.

4.1.4.1 Výběr vzorku dotazníkového šetření

Prostřednictvím konsolidace dat z MS2014+ a ČSÚ byl vytvořen základní soubor, který obsahoval 618 registrovaných žádostí o vodohospodářské projekty, které podaly v PO 2014-2020 následující žadatelé: 67 obcí s trvalým počtem obyvatel nad 3000, 111 subjektů formou dobrovolného svazku obcí, nebo obchodních společností, tj. akciové společnosti, společnosti s ručením omezeným nebo veřejné obchodní společnosti. U těchto forem žadatelů by bylo časově náročné určit, do jaké kategorie obce spadají, proto nebyly do vzorku zahrnuty. 440 projektů bylo podáno obcemi s trvalým počtem obyvatel do 3000 a současně bylo zohledněno i jejich několikanásobné podání žádosti o dotaci. Celkově tak bylo osloveno 388 respondentů, kteří zažádali v PO 2014-2020 do 31. 12. 2019 o dotaci na vodohospodářské projekty.

Aby byl vzorek reprezentativní, bylo nutné oslovit minimálně stejný počet obcí, v nichž trvale žilo méně než 3000 obyvatel, a které o dotaci v současném programovém období nepožádaly. Metodou náhodného výběru bylo vybráno 436 obcí, u kterých bylo přiřazeno náhodné zafixované číslo menší než 0,081286 (440 obcí k oslovení/5413 počet obcí²⁴). Pro potřeby náhodného výběru a zastoupení všech obcí v krajích bylo nutné vytvořit následující tabulku č. 8:

²⁴5413=K 1. 1. 2019 se na území ČR nacházelo 6258 obcí včetně hlavního města Prahy. 5805 obcí mělo počet obyvatel pod 3000, 4 obce byly vedeny jako vojenské újezdy s 0 obyvateli. Dále bylo odečteno 388 již oslovených obcí, které žádost o dotaci podaly.

Tabulka č. 8: Obce do 3000 obyvatel dle krajů pro potřeby náhodného výběru respondentů, kteří žádost o dotaci nepodali

Kraj	Počet obcí	Kraj	Počet obcí	Kraj	Počet obcí
Jihočeský	39	Moravskoslezský	15	Zlínský	15
Jihomoravský	59	Olomoucký	31	Celkový součet	436
Karlovarský	10	Pardubický	33		
Kraj Vysočina	51	Plzeňský	33		
Královéhradecký	30	Středočeský	77		
Liberecký	16	Ústecký	27		

Zdroj: vlastní zpracování, dle MS2014+

4.2 Vliv počtu obyvatel obce na množství získaných dotací

Pro tento účel byla použita regresní analýza²⁵ metodou nejmenších čtverců. Použita byla konsolidovaná sestava MS2014+ s údaji ČSÚ obsahující 618 registrovaných žádostí o podporu, výši vyčíslené dotace a počet obyvatel. Tento základní soubor byl očištěn o projekty, které nebyly/nebudou realizovány, jelikož nesplnily podmínky pro vydání právního aktu (RoPD). To znamená, že nebyly úspěšné v rámci formální kontroly, podmínek přijatelnosti či věcného hodnocení, nebo se je žadatel rozhodl z nějakého důvodu nerealizovat, anebo byly ve fázi hodnocení. Tímto rozdílem bylo získáno 412 projektů, které jsou/budou finančně podpořeny z ESIF. Současně byly vyčleněny žádosti, které byly podány prostřednictvím dobrovolných svazků obcí, obchodních korporací a městských částí (viz kapitola 4.1 a 4.1.4.1). Následně byly provedeny 2 regresní analýzy, které obsahovaly odlišné počty žádostí:

- 1) 340 úspěšných žádostí, které podaly všechny obce (bez ohledu na kritérium počtu obyvatel);
- 2) 292 úspěšných žádostí, které podaly obce s trvalým počtem obyvatel do 3000.

²⁵Regresní analýza je statistická metoda založená na vztahu mezi nezávisle proměnnou (X-vysvětlující proměnná) a závislou proměnnou (Y-vysvětlovaná proměnná), která hledá a zkoumá jejich vzájemnou závislost, jejichž vztah lze vyjádřit $Y = \varphi(x, \beta) = E(Y|X=x)$
 $x = (x_1 \dots x_k)$ = hodnota náhodného vektoru X (vysvětlující proměnné)
 y = hodnota závislé proměnné
 $\beta = (\beta_1 \dots \beta_k)$ = vektor regresních koeficientů, vyjadřuje $\beta_j, j=1, \dots, m$
 Při hledání závislosti Y na X na n pozorování, dostaneme $(k+1)$, tzv. rozměrný soubor, který obsahuje hodnoty $(x_1, y_1) \dots (x_n, y_n)$ s rozsahem n , kde x_i = pozorovaná hodnota nezávisle proměnné X a y_i = pozorovaná hodnota náhodné veličiny $Y_i, i=1, \dots, n$. Pro určení odhadu neznámých regresního koeficientu β_j minimalizujeme tzv. **metodou nejmenších čtverců**
 $S = \sum_{i=1}^n [y_i - \varphi(x_i, \beta)]^2$

4.2.1 Regresní analýza – bez ohledu na počet obyvatel v obci

Předem stanovená hypotéza č. 1 vycházela z teorie, že čím víc obyvatel se nachází v obci, tím nákladnější je projekt a tím vyšší je hodnota poskytnuté dotace. Nejprve byl použit vzorek všech 340 obcí, u kterých nebylo zohledněno kritérium počtu obyvatel, aby bylo možno pracovat s co největším počtem dat. Regresní analýza byla provedena na úrovni hladiny spolehlivosti 95 %.

Výpočet regresní analýzy bez zohlednění počtu obyvatel v obci

<i>Regresní statistika</i>	
Násobné R	0,006459382
Hodnota spolehlivosti R	4,17236E-05
Nastavená hodnota spolehlivosti R	-0,002916733
Chyba stř. hodnoty	23713604,08
Pozorování	340

	<i>Koeficienty</i>	<i>Chyba stř. hodnoty</i>	<i>t Stat</i>	<i>Hodnota P</i>	<i>Dolní 95%</i>	<i>Horní 95%</i>	<i>Dolní 95,0%</i>	<i>Horní 95,0%</i>
Hranice	26632382,87	1359443	19,59066	1,23E-57	23958349	29306416	23958349	29306416
Total								
Počet obyvatel	-20,7385736	174,6307	-0,11876	0,905539	-364,238	322,7612	-364,238	322,7612

Zdroj: vlastní zpracování

Na základě uvedeného zapisují rovnici:

$$Y_t = \beta_0 + \beta_1 X_t$$

$$Y_t = 26\,632\,382,87 - 20,7385736 X_t$$

Y_t = výše získané dotace z peněz EU

X_t = počet obyvatel obce

Aby počet obyvatel vysvětloval výši podpory z EU, bylo nutné, aby byl koeficient spolehlivosti (R^2) co nejvíce přiblížen k hodnotě 1.

4.2.2 Regresní analýza – obce s trvalým počtem obyvatel do 3000

Pro tento výpočet byly zohledněny obce s počtem obyvatel do 3000, které podaly v současném programovém období 292 úspěšných žádostí o dotaci.

Výpočet regresní analýzy u obcí s trvalým počtem obyvatel do 3000

<i>Regresní statistika</i>	
Násobné R	0,156852
Hodnota spolehlivosti R	0,024602
Nastavená hodnota spolehlivosti R	0,021239
Chyba stř. hodnoty	23628035
Pozorování	292

	<i>Koeficienty</i>	<i>Chyba stř. hodnoty</i>	<i>t Stat</i>	<i>Hodnota P</i>	<i>Dolní 95%</i>	<i>Horní 95%</i>	<i>Dolní 95,0%</i>	<i>Horní 95,0%</i>
Hranice	21328046	2376527	8,97446	3,66E-17	16650618	26005473	16650618	26005473
Total								
Počet obyvatel	5205,248	1924,615	2,704566	0,007244	1417,264	8993,232	1417,264	8993,232

Zdroj: vlastní zpracování pomocí Excelu

Na základě výše uvedeného mohu napsat rovnici:

$$Y_t = \beta_0 + \beta_1 X_t$$

$$Y_t = 21\,328\,046 + 5205,248 X_t$$

Y_t = výše získané dotace z prostředků EU

X_t = počet obyvatel obce

4.3 Vliv umístění obce v kraji na získání dotace

Základní soubor dat z MS2014+ a údajů ČSÚ obsahoval 412 úspěšně podaných žádostí o podporu, které byly podány obcemi do 3000 obyvatel. Pro provedení analýzy byly využity finanční hodnoty o množství 85% získaných dotací a počtu obcí umístěných v kraji. Následným jednoduchým výpočtem podílů bylo možné získat informaci o počtu projektů připadajících na jednu obec, což byla výslednice stanovené hypotézy. Následně byla dopočítána průměrná výše dotace připadající na obec a průměrná výše dotace na žádost.

4.4 Úspěšnost/neúspěšnost obcí při čerpání dotací

Analýza vycházela ze základní konsolidované sestavy z MS2014+ a údajů ČSÚ, jež obsahovala 440 žádostí, které byly podány obcemi s počtem obyvatel do 3000 (bez obchodních korporací a svazků obcí). Projekty byly rozděleny dle aktuálního stavu tak, aby z nich bylo možné vybrat úspěšně a neúspěšně podané žádosti a u každé jednotlivě určit příčinu neschválení z hlediska formální kontroly, podmínek přijatelnosti a věcného hodnocení. Rozdělení žádosti dle stavů:

Neúspěšně podané žádosti - stav žádosti: „Žádost o podporu nesplnila formální náležitosti nebo podmínky přijatelnosti“, „Žádost o podporu nesplnila formální náležitosti

nebo podmínky přijatelnosti po doplnění”, „Žádost o podporu nesplnila podmínky věcného hodnocení”. Seznam obsahoval 62 neúspěšných projektů.

Úspěšně podané žádosti - stav žádosti: „Projekt finančně ukončen ze strany ŘO“, „Projekt fyzicky ukončen“, „Projekt s právním aktem o poskytnutí/převodu podpory“, „Projekt v plné (fyzické a finanční) realizaci“, „Projekt ve fyzické realizaci“. Seznam obsahoval 292 úspěšných projektů.

Ostatní žádosti vykazující jiné stavy než jak je výše uvedeno, nebyly předmětem této kapitoly. Celková úspěšnost/neúspěšnost byla stanovena podílem žádostí, které byly úspěšně/neúspěšně schváleny výběrovou komisí k celkovému počtu podaných žádostí, jež podaly obce do 3000 obyvatel.

4.5 Druhostupňová kontrola Auditního orgánu

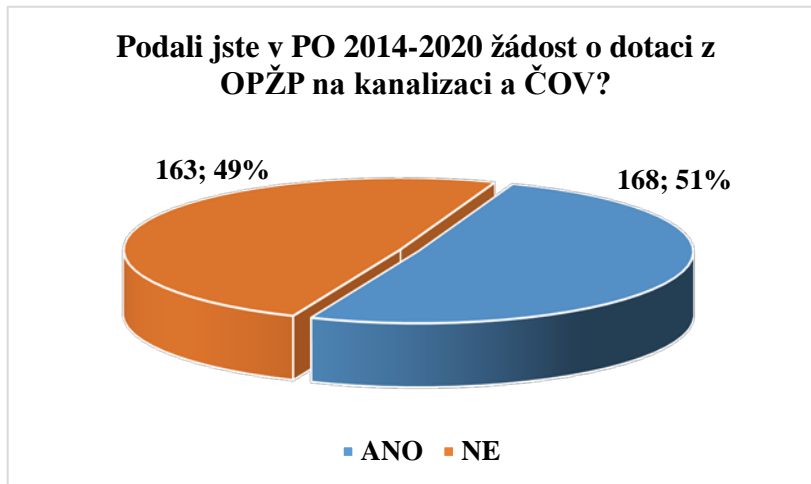
Předmětem zkoumání bylo, zda Auditní orgán nachází v rámci PO 1, SC 1.1 více chyb oproti ostatním projektům PO 1 i jiným prioritním osám. Práce spočívaly v analýze dat z ISAO, které obsahovaly seznam auditů, jež byl upraven do podoby, jak je popsáno v kapitole 4.1.3. Tím bylo možné získat počet auditů, celkové auditové výdaje a jednoduchým výpočtem podílů, byla vyčíslena průměrná chybovost (podíl počtu zjištěných nedostatků a celkových auditovaných výdajů), která značí, kolik na každých 100 Kč připadá chyba na vodohospodářské projekty a projekty ostatní. Podílem počtu zjištění a počtu auditů byl získán průměrný počet zjištění na jeden audit. Průměrné nezpůsobilé výdaje se odvíjely od zjištěných nedostatků v českých korunách, které byly vyděleny počtem auditů. Celkové auditované výdaje označují výdaje, které jsou Auditním orgánem reálně ověřeny²⁶.

²⁶Auditní orgán může provést tzv. vzorkování i na jednotlivých projektech. Jedná se o audity, kdy je nutné ověřit větší množství položek, např. u některých projektů by bylo, bez použití vzorkování, nutné ověřit přes 300 zaměstnaneckých smluv. Za pomoci tzv. sub-samplingu (vzorek ze vzorku) postačuje ověřit pouze 30 položek (počet položek může být i vyšší, pokud je v předchozím roce vyšší chybovost). Zjištěné nedostatky představují nezpůsobilé výdaje, které jsou po příjemci dotace vymáhány finančním úřadem, pokud je na výzvu ŘO neuhradí sám nebo je nelze odečíst od zbývajících neproplacených výdajů a následně jsou tyto prostředky vráceny do EU, resp. nejsou z její strany refundovány. Pokud prostředky nejsou získány od příjemce, putují k tíži rozpočtu ČR.

5 Výsledky

5.1 Výsledky dotazníkového šetření

Do 27. 3. 2020 bylo získáno celkem 331 odpovědí, což značí 40,22% návratnost dotazníku. První trojicí otázek byla vytvořena základní struktura respondentů, ze které bylo patrné, že dotazovaní byli z hlediska ne/podání žádosti o dotaci na kanalizaci či ČOV z OPŽP rovnoměrně zastoupeni, jak uvádí graf č. 2.

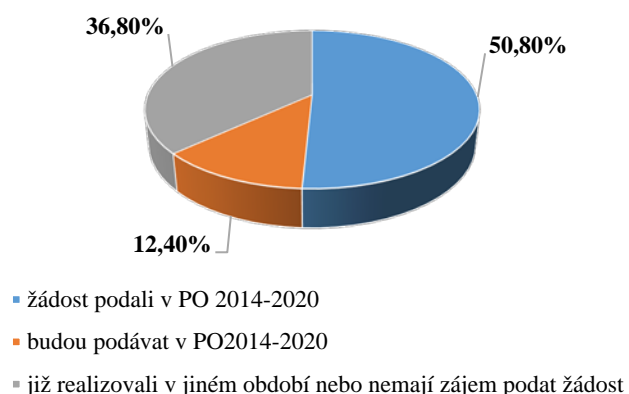

Graf č. 2: Odpověď na otázku - Podali jste v současném programovém období (dále jen PO 2014-2020) a to jako obec, dobrovolný svazek obcí, obchodní korporace, ve které má obec podíl žádost o dotaci z Operačního programu Životní prostředí na realizaci kanalizace/anebo čistírny ČOV ve vaší obci?

Zdroj: vlastní zpracování

Většinou odpovídaly obce s počtem obyvatel do 2000, které byly situovány nejvíce ve Středočeském kraji, nejméně v kraji Libereckém. Již v úvodu byly zájemcům o dotace položeny otázky, ve kterých si více jak 60 % respondentů myslí, že počet obyvatel obce má vliv na množství získaných dotací a 52,9 % je toho názoru, že kraj, ve kterém se obec nachází, nemá vliv na získání dotace. Další série otázek umožnila rozčlenit žadatele na ty, kteří chtějí projekt realizovat, a na ty, kteří o něj zájem nemají vůbec (viz graf č. 3).

Podrobnější rozdělení obcí podle podaných žádostí o dotaci na vodohospodářské projekty

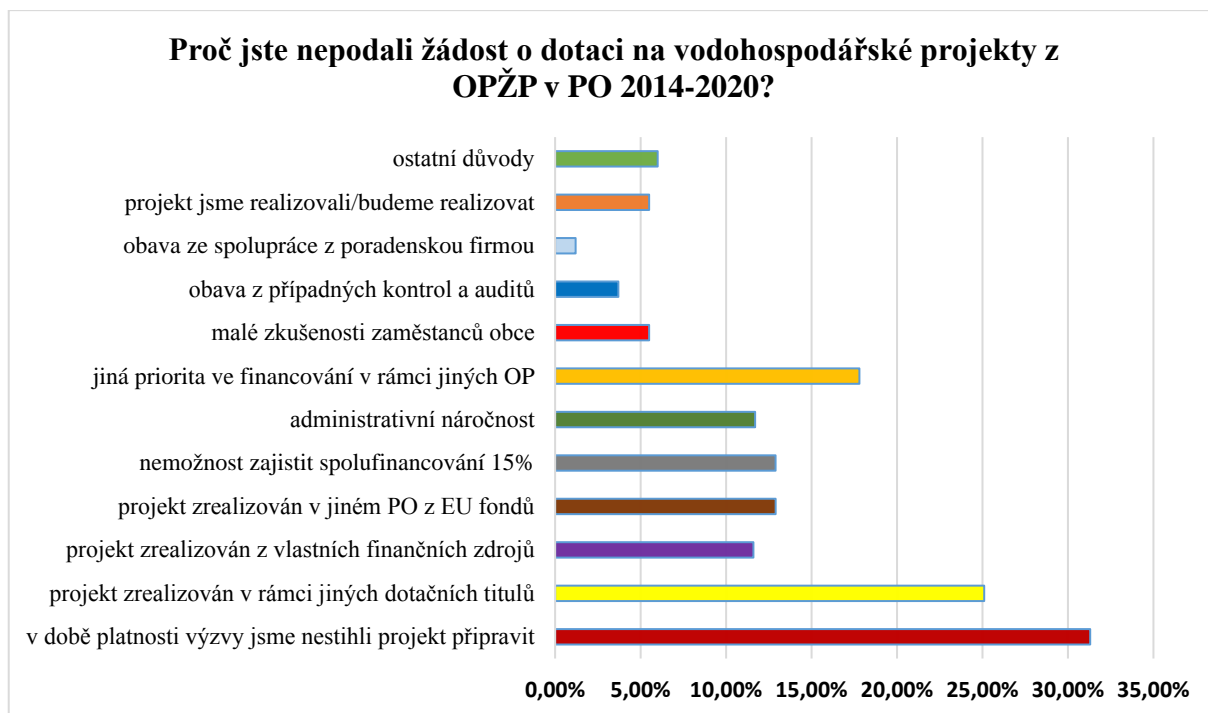
Graf č. 3: Podrobnější zpracování otázky – Podali jste v současném programovém období (dále jen PO 2014-2020) a to jako obec, dobrovolný svazek obcí, obchodní korporace, ve které má obec podíl žádost o dotaci z Operačního programu Životní prostředí na realizaci kanalizace/anebo čistírny ČOV ve vaší obci?

Zdroj: vlastní zpracování

Bližším šetřením bylo zjištěno, že respondentům, kteří podali žádost o dotaci:

- 149 obcím byla žádost úspěšně schválena;
- 11 obcí čekalo na výsledek procesu hodnocení;
- 8 projektů nebylo podpořeno.

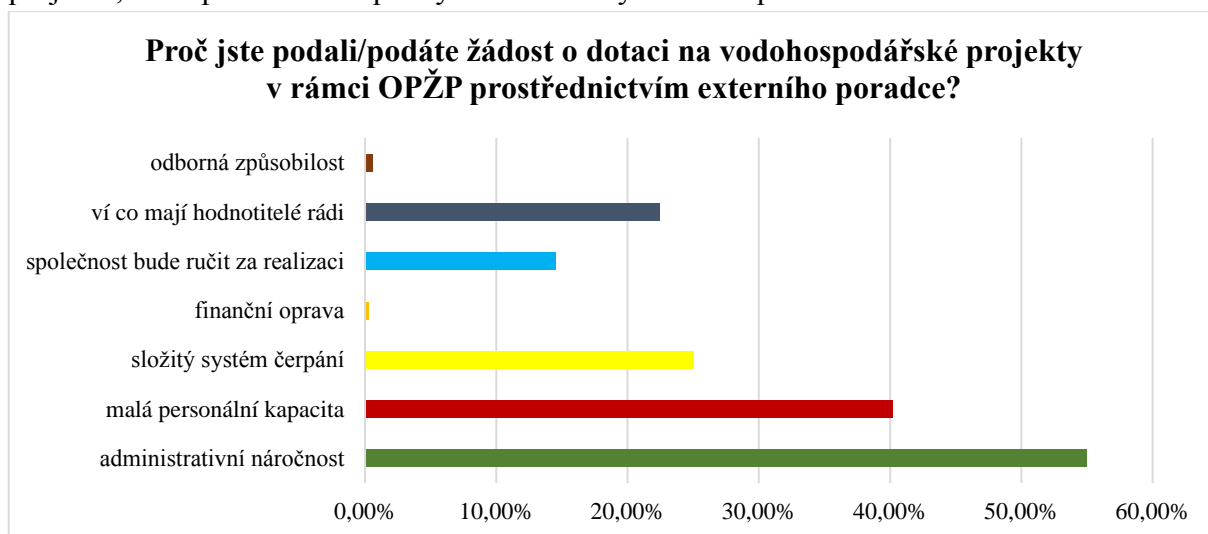
Následně byl zkoumán důvod, proč 163 zástupců obcí nepodali v PO 2014-2020 žádost o dotaci. Výsledky zobrazuje graf č. 4, ze kterého je patrné, že 31,3 % obcí nemělo připraven projekt v době platnosti výzvy. Pokud si odmyslíme fakt, že obce již vodohospodářský projekt zrealizovaly, ať již v minulosti, z jiných dotačních titulů nebo z vlastních zdrojů, pak nejčastějšími důvody k nepodání žádosti jsou nemožnost zajistit spolufinancování obce (12,9 %), administrativní náročnost zpracování projektu (11,7 %), nebo podpora priority obce v jiné oblasti (17,8 %).

Graf č. 4: Odpověď na otázku – Proč jste nepodali žádost o dotaci na vodohospodářské projekty z OPŽP v PO 2014-2020?

Zdroj: vlastní zpracování

Analýzou bylo zjištěno, že ve většině případů podaly obce žádost ve formě své entity, 4,1 % jako dobrovolný svazek obcí a 2,5 % jako společnost, ve které má obec podíl. Současně 69,7 % celkových respondentů se rozhodlo/nebo se plánují obrátit na smluvní externí firmy, které jim zajistily/zajistí samotnou administraci projektu spojenou s výběrem nejvhodnějšího dodavatele veřejné zakázky. Jak potvrzuje graf č. 5, obce si tyto zprostředkovatele najímaly/ budou najímat nejčastěji z důvodu vysoké administrativní zátěže při realizaci projektů, malé personální kapacity a složitého systému čerpání dotací.

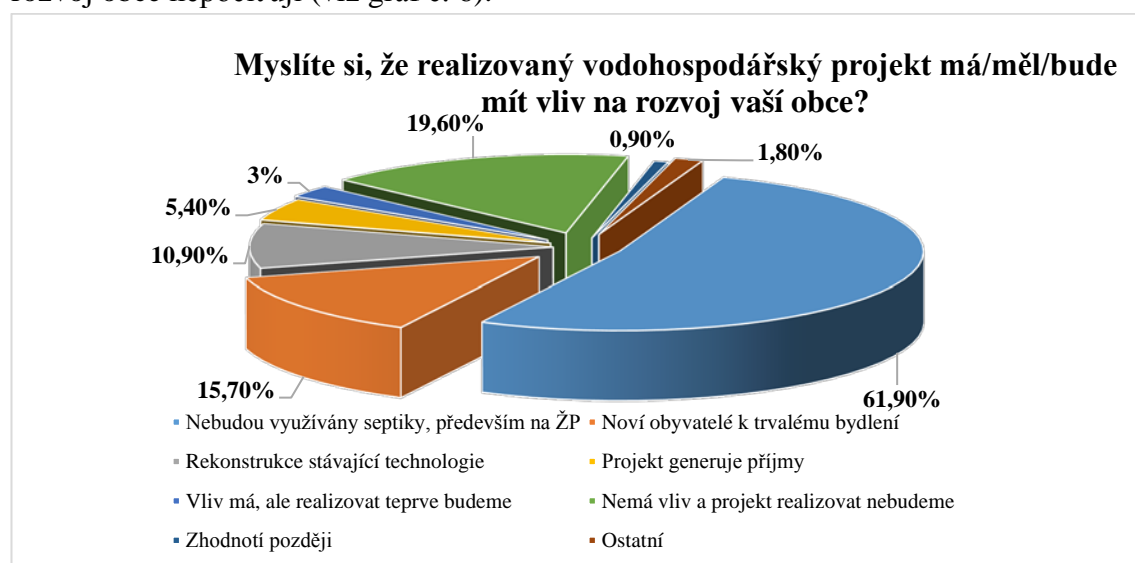

Graf č. 5: Odpověď na otázku – Proč jste podali/plánujete podat žádost o dotaci na vodohospodářské projekty v rámci OPŽP prostřednictvím externího poradce?

Zdroj: vlastní zpracování

Více jak polovina dotazovaných monitorovací systém MS2014+ vůbec neznala. Ti, kteří podali a budou podávat žádost o dotaci na vodohospodářský projekt a již realizovali více než 1 projekt v PO 2014-2020 prostřednictvím OPŽP, bylo 31 %.

Závěrečné otázky byly zaměřeny na celkový přínos vodohospodářských projektů k rozvoji obce a smysluplnost čerpání evropských fondů. Z 331 žadatelů 61,9 % potvrdilo, že realizace vodohospodářských projektů měla/má/bude mít vliv na rozvoj obce s přínosem pro životní prostředí, 15,7 % vidí vliv vodohospodářských projektů v tom, že pomohou přilákat do obcí nové obyvatele a 10,9 % potvrdilo, že ESIF jim napomohou zrekonstruovat stávající technologie. 5,4 % uvedlo přínos investice ve formě generujících příjmů a 19,6 % respondentů nebude takovou investicí realizovat nebo v těchto aktivitách žádný rozvoj obce nepocítí (viz graf č. 6).

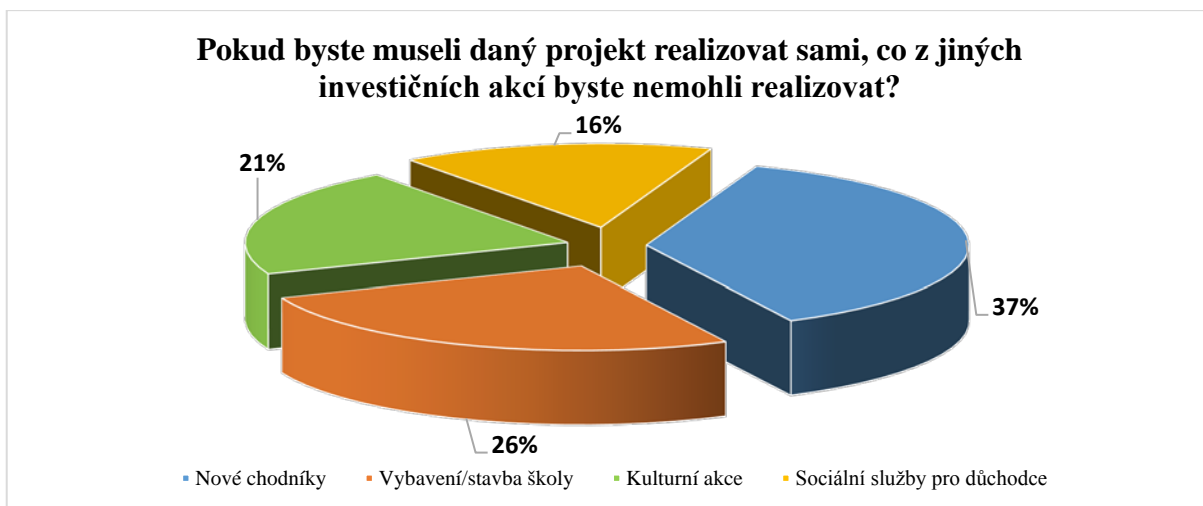

Graf č. 6: Odpověď na otázku – Myslíte si, že realizovaný projekt má/měl/bude mít vliv na rozvoj vaší obce?

Zdroj: vlastní zpracování

Otázky směřující na názor zástupců obcí byly vyhodnoceny tak, že EU vidí jako dobrou myšlenku a její fondy považují za potřebné, ovšem s dodatkem, že jejich administrace je náročná a mnohdy zbytečně složitá. Někteří považují určité projekty za nepotřebné, jiní tvrdí, že evropské fondy se stále více zaměřují na „měkké“ projekty, které neposkytují obcím příliš velký přínos.

Navzdory veškerým komentářům 88,8 % zástupců obcí potvrdilo, že by nebyly bez ESIF schopny vodohospodářský projekt realizovat a v případě uhrazení projektu z vlastních investic by nemohly z 55,9 % vybudovat nové chodníky, z 39,6 % vystavět/vybatvit školy, z 31,7 % organizovat kulturní akce, nebo z 23,6 % investovat do sociálních služeb, tuto skutečnost zobrazuje graf č. 7.

Graf č. 7: Odpověď na otázku - Pokud byste museli daný projekt realizovat sami, co z jiných investičních akcí byste nemohli realizovat?

Zdroj: vlastní zpracování

Respondenti jednoznačně navrhli snížit administrativní zátěž, zjednodušit pravidla k získání evropských dotací a v lepším případě dotace rozdělit obcím dle počtu obyvatel, v horším případě krajům a řešit je jako národní dotace na aktuálně potřebné investice obce, nikoliv na projekty dle vyhlášených výzev.

Je nutné podotknout, že u otázek, které zobrazují grafy č. 4-7, respondenti mohli vybrat z více možností.

5.2 Výsledky regresní analýzy

Z výsledků regresní analýzy provedené u obcí bez ohledu na kritérium počtu obyvatel v obci je patrné, že koeficient spolehlivosti s hodnotou 0,645 % byl zcela nedostatečný. Model regresní analýzy provedené u obcí s trvalým počtem obyvatel do 3000 říká, že každá úspěšná obec získala průměrně dotaci ve výši 21 328 046 Kč a na každého obyvatele v obci ve výši 5 205,24 Kč. Koeficient spolehlivosti dosáhl hodnoty 15,68 %, což není mnoho, ale postačuje k tomu, aby hypotéza nebyla zamítnuta.

5.3 Výsledky vlivu umístění obce na získání dotace

Z tabulky č. 9 vyplývá, že nejvíce projektů 10,2 % bylo realizováno ve Středočeském kraji, nejméně 0,85 % v kraji Karlovarském. Nejvyšší průměrná výše dotace v rámci jedné žádosti byla poskytnuta v Moravskoslezském kraji.

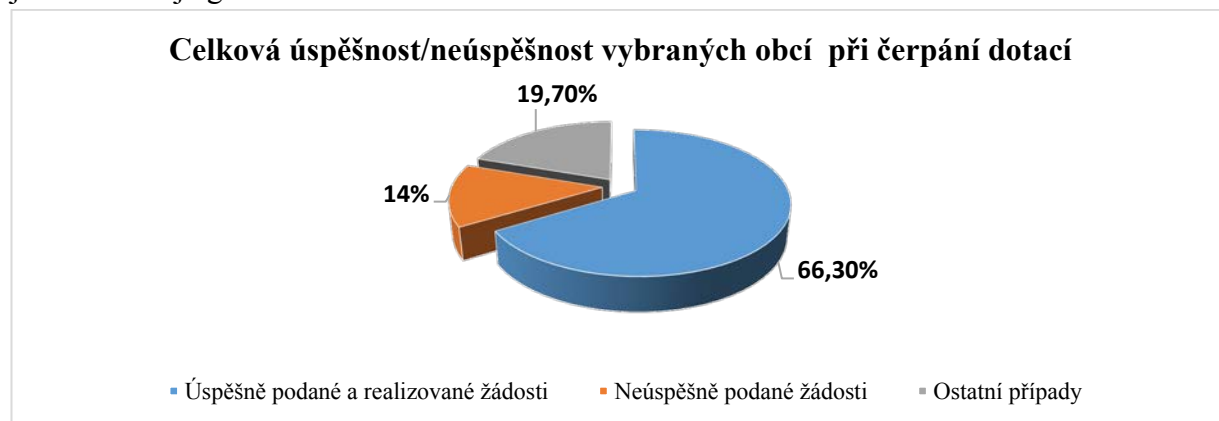
Tabulka č. 9: Vliv umístění obce na získání dotace z OPŽP

Kraj	Počet obcí v kraji pod 3000 obyvatel	Počet úspěšných žádostí obcí pod 3000 obyvatel	Výše dotace s 85 % podílem EU v Kč	Podíl projektů vůči počtu obcí	Průměrná výše dotace z EU na obec v Kč	Průměrná výše dotace na žádost v Kč
Jihočeský	590	13	282 031 279	2,20%	478 019	21 694 714
Jihomoravský	621	23	630 938 212	3,70%	1 016 004	27 432 096
Karlovarský	117	1	13 611 432	0,85%	116 337	13 611 432
Vysočina	679	21	620 938 363	3,09%	914 489	29 568 493
Královéhradecký	420	18	808 076 378	4,29%	1 923 991	44 893 132
Liberecký	193	3	12 781 146	1,55%	66 224	4 260 382
Moravskoslezský	243	19	1 032 515 542	7,82%	4 249 035	54 342 923
Olomoucký	377	24	692 548 110	6,37%	1 836 998	28 856 171
Pardubický	425	15	534 930 712	3,53%	1 258 660	35 662 047
Plzeňský	472	26	465 999 202	5,51%	987 286	17 923 046
Středočeský	1069	109	2 228 917 496	10,20%	2 085 049	20 448 784
Ústecký	318	15	321 118 333	4,72%	1 009 806	21 407 889
Zlínský	277	5	109 827 251	1,81%	396 488	21 965 450
Celkový součet	5801	292	7 754 233 457	5,03%	1 336 706	26 555 594

Zdroj: vlastní zpracování, dle MS2014+

5.4 Výsledky úspěšnost/neúspěšnost podaných žádostí

Ze 440 žádostí, které podaly vybrané obce, bylo 66,3 % úspěšných, 14 % neúspěšných z hlediska formální kontroly, podmínek přijatelnosti a věcného hodnocení, jak znázorňuje graf č. 8.

Graf č. 8: výsledek úspěšnosti/neúspěšnosti obcí

Zdroj: agregovaná data MS2014+ a ČSÚ

Z 62 neúspěšných žádostí o dotaci 33 % obcí neprošly schválením z důvodu nedostatečného odůvodnění projektu s nedoložením legislativního požadavku na plnění přísnějších limitů pro vypouštění odpadní vody a 22 % žadatelů o podporu nebylo vlastníkem vodohospodářské infrastruktury na relevantním území obce, jak vychází z Metodiky pro žadatele rozvádějící podmínky přílohy č. 6 Programového dokumentu OPŽP 2014-2020.

Následně shodně u 9 % žadatelů nebyl splněn požadavek na výši minimálních realizačních výdajů na projekt a další nedostatek spočíval v tom, že ke dni podání nebyl projekt v souladu s platným Plánem rozvoje vodovodů a kanalizací území krajů. Ostatní nedostatky se pohybovaly v jednotkách, u 3 až 4 žádostí viz tabulka č. 10.

V případě věcného hodnocení u 57 % žádostí byl identifikován nedostatek nevyhovění v kritériu nákladová efektivnost kanalizace, v rozsahu větším než 90 000 Kč/EO²⁷. U 29 % žádostí nebyla vhodně navržena technologie čištění odpadních vod v souladu s legislativními požadavky, čímž nebyl prokázán přínos pro zlepšení stavu vodního útvaru. U jedné žádosti nebyla u významné části projektu aktivita dle PrŽaP podporovanou aktivitou.

Tabulka č. 10: Příčiny neúspěšně podaných žádostí v rámci procesu schvalování

NEDOSTATKY	počet žádostí	hodnocení
Nedostatečné odůvodnění projektu, nedoložen legislativní požadavek na plnění přísnějších limitů	18	Formální kontrola, podmínky přijatelnosti 55 žádostí
Doplnění žádosti o chybějící doklady bylo neúplné, doklady nebyly právně úplné nebo platné až k termínu ukončení výzvy	4	
Dodatky k žádosti doloženy po stanovených termínech	2	
Rozhodnutí úřadů bez nabytí právní moci	2	
Žadatel o podporu není vlastník vodohospodářské infrastruktury na území obce	12	
Nebyl splněn požadavek na výši minimálních realizačních výdajů na projekt	5	
Ke dni podání nebyl projekt v souladu s platným Plánem rozvoje vodovodů a kanalizací území krajů	5	
Neodpovídá počet nově připojených EO, vykazovaný ekologický efekt neodpovídá požadavkům	4	
Náležitosti nedodány v potřebné formě a po termínu příjmu žádosti	3	
Navržena nevhodná technologie čištění odpadních vod v souladu s legislativními požadavky, nebyl prokázán přínos pro zlepšení stavu vodního útvaru	2	Věcná kontrola 7 žádostí
Žádost nevyhověla v kritériu nákladová efektivnost kanalizace, v rozsahu větším než 90 000 Kč /EO.	4	
U významné části projektu nebyla aktivita dle PrŽaP podporovanou	1	
ŽÁDOSTI, KTERÉ NEPROŠLY HODNOCENÍM	62	CELKEM

Zdroj: vlastní tvorba, dle MS2014+

5.5 Výsledky druhostupňové kontroly Auditního orgánu

V rámci projektů PO1 SC1.1 byla identifikována průměrná chybovost ve výši 0,31 %, počet průměrných zjištění/audit ve výši 0,33 a průměrné nezpůsobilé výdaje/audit ve výši 70 238,62 Kč.

²⁷**Ekvivalentní obyvatel (EO):** jednotka množství produkovaného znečištění; jeden ekvivalentní obyvatel se počítá jako 60 g BSK₅ na osobu a den, tj. 21,9 kg za rok nebo 120 g CHSK za den (43,8 kg/rok), stanoveno jako množství BSK₅ nebo CHSK v nečištěných odpadních vodách, stanovených jejich rozbořením rovnoměrně slévaného 24 hod. vzorku.

U ostatních projektů byla nalezena průměrná chybovost ve výši 0,21 %, počet průměrných zjištění/audit ve výši 0,51 a průměrné nezpůsobilé výdaje/audit ve výši 26 370,58 Kč.

Tabulka č. 11: Četnost a finanční objem chybovosti za všechny prioritní osy a projekty PO1 SC1.1

Kanalizace a kanalizace a ČOV	Celkové auditované výdaje r. 2017 až 2019	Počet auditů	Zjištěné nedostatky v Kč	Počet zjištění	Průměrná chybovost	Průměrný počet zjištění na jeden audit	Průměrné nezpůsobilé výdaje na jeden audit v Kč
NE	1 221 383 499,30	98	2 584 316,55	50	0,21%	0,51	26 370,58
ANO	342 821 775,70	15	1 053 579,34	5	0,31%	0,33	70 238,62
Celkový součet	1 564 205 275,00	113	3 637 895,89	55	0,23%	0,48	32 193,77

Zdroj: vlastní zpracování, dle ISAO

Auditním orgánem bylo během let 2017–2019 vykonáno u vodohospodářských projektů celkem 15 auditů, ve kterých bylo nalezeno 5 zjištění s 1 vysokou mírou závažnosti a se střední mírou v ostatních případech (viz tabulka č. 12). Nezpůsobilé výdaje tak byly během tří let vyčísleny celkově ve výši 1 053 579,34 Kč.

Tabulka č. 12: Celkový počet zjištění a míra závažnosti u projektů PO1 SC1.1

Rok	Počet vykonaných auditů u kanalizací a ČOV	Počet zjištění	Míra zjištění	Vyměřené NV v Kč	Oblast zjištění
2017	2	0	0	0	0
2018	5	2	2x střední	226 725,14	VZ
2019	8	3	1x vysoké 2x střední	826 854,20	podmínky RoPD a VZ
Celkem	15	5	1x vysoká 4x střední	1 053 579,34	X

Zdroj: vlastní zpracování, dle ISAO

Příjemci podpory nejvíce chybovali v oblasti veřejných zakázek tím, že nedodrželi zákon č. 134/2016 Sb. o veřejných zakázkách (ve znění pozdějších předpisů) při realizaci výběrového řízení na zpracování projektové dokumentace, či neoprávněně rozdělili předmět zakázky v rámci realizace výběrového řízení na výkon činnosti TDI a BOZP. Auditorským týmem bylo zjištěno pochybení u veřejné zakázky malé hodnoty na služby realizované dle metodického dokumentu Zadávání veřejných zakázek v OPŽP 2014-2020, dodavatel nesplnil závazek vyplývající ze smlouvy o dílo. Vysoká míra závažnosti byla identifikována u příjemce podpory, který nedodržel pravidla veřejné zakázky tím, že nedostatečně posoudil kvalifikaci vítězného uchazeče. Současně došlo ke střetu zájmu s vlivem na výsledek výběrového řízení. V jednom případě byly porušeny podmínky RoPD, kdy příjemce podpory zahrnul do způsobilých výdajů i výdaje nezpůsobilé.

6 Diskuze

Pokud svou pozornost zaměříme přírodě, která nám stále více vysychá (NKÚ 2019), v tomto případě je jakákoliv finanční podpora zaměřena na ochranu vod, dotací vítanou. V ČR existují různé programy zaměřené na ochranu vodních zdrojů, které jsou financovány jak z národních prostředků, tak prostřednictvím evropských fondů. Jak říká Céza et al. (2018), nelze opomenout fakt, že ESIF jsou hlavními nástroji k financování ochrany a zlepšování stavu prostředí prostřednictvím Operačního programu Životní prostředí, který těchto fondů využívá.

Přestože se tato diplomová práce prioritně zabývá OPŽP v PO 2014-2020, je na místě zmínit i předcházející programové období týkající se let 2007-2013. Ze závěrů implementace uvedeného období je patrné, že se podařilo vystavět a zrekonstruovat více než 4,7 tis. km kanalizačních řadů, dokončit 159 intenzifikovaných, rozšířených či zrekonstruovaných ČOV o kapacitě nad 2000 EO a 351 ČOV o kapacitě pod 2000 EO. Nově bylo na kanalizaci připojeno 667 559 obyvatel ČR a od roku 2007 bylo napojeno na vyhovující ČOV více než 539 tis. EO. Stav povrchových a podzemních vod se zlepšil snížením působení plošných i bodových zdrojů znečištění a snížením eutrofizace povrchových vod (MŽP & SFŽP 2007-2013). Na základě výsledků monitoringu čistoty vod z let 2013-2015 je zřejmé, že hodnoty ukazatelů jakosti a čistoty vod se relativně snižují. Ovšem dle souhrnného hodnocení je jakost povrchových toků stále z velké části hodnocena III. třídou znečištění (znečištěná voda) a podzemní vody, jejichž stav se od roku 2017 nezměnil, jsou znečištěny u 11 % vzorků nadlimitně vlivem amonnií, dusičnanů a pesticidů (Céza et al. 2018). To znamená, že oblast ochrany a čištění vod zůstává aktuálním tématem, kterým se i obce musí nadále zabývat.

Vzhledem k tomu, že PO 2014-2020 dosud neskončilo, není zatím možné minulé a současné PO mezi sebou porovnávat. Pokud lze posoudit, zda v tomto období došlo ke zlepšení stavu ochrany vody prostřednictvím vodohospodářské infrastruktury, pak odpověď zní ano, ale ne všude tam, kde je potřeba. Tato skutečnost vyplynula z dotazníkového průzkumu, který byl proveden u vybraných obcí s počtem obyvatel do 3000, jehož cílem bylo zhodnotit, s jakým úspěchem jsou čerpány dotace u vodohospodářských projektů z OPŽP v PO 2014-2020.

Je sice přínosem, že existují dotační programy, jejichž prostředky mohou být teoreticky poskytnuty každé obci, která o ně požádá, ale právě zde se nachází jejich úskalí. Jak potvrzuje Ekonomický deník (2017) a Provozníková (2015), mnoho obcí se potýká s finančními problémy, a proto forma kofinancování vlastně žádným způsobem nevyřeší jejich finanční situaci a spíše ji ztíží. Jedna z příčin zadluženosti obcí je podíl vlastních prostředků, které musí obce do realizace projektů vložit a tento podíl mnohdy financuje prostřednictvím úvěrů od peněžních ústavů. Objem příjmů obce může meziročně kolísat, což přináší obci výrazné riziko v případě bankovních úvěrů, protože nemá zajištěny finance na jejich splácení. I z tohoto důvodu obce nepodávají žádosti o dotaci, i když realizace takové investice by pro ně měla značný přínos. Není se tedy čemu divit, že ve 21. století se lidé na venkově stále spoléhají na žumpy, jímky a septiky, protože i domovní ČOV nelze vybudovat kdekoliv. Je nutno zdůraznit, že absence kanalizace a ČOV je podstatným důvodem, proč se do obcí

mladí lidé nestěhují, což jistě potvrdí každý realitní makléř, ale i výsledky z dotazníkového šetření provedeného v rámci této práce.

Více jak 60 % respondentů uvedli, že vybudováním kanalizace a ČOV si obec polepší především tím, že zlepší okolní životní podmínky a vybudováním vodohospodářské sítě přiláká do obcí nové obyvatele k trvalému bydlení.

Jak uvádí Matej (2017) nezvyšující se počet trvale přihlášených obyvatel pro obec znamená omezený počet finančních prostředků do obecního rozpočtu, což je dáno zákonem č. 243/2000 Sb. o RUD, a současně zapříčiňuje stárnutí populace v obci.

Otázka, zda má počet obyvatel vliv na množství získaných finančních prostředků z OPŽP byla řešena v rámci regresní analýzy. Překvapením bylo zjištění, že s počtem obyvatel (zohledněny i obce nad 3000) klesá celková absolutní výše dotace. Toto lze vysvětlit tím, že nevýznamnost počtu obyvatel je podmíněna faktem, že velké město je nuceno realizovat vysokokapacitní technologii čištění odpadních vod. Nová výstavba, či modernizace vodohospodářské infrastruktury ve velkém městě znamená vyšší náklady, než v malé obci a tudíž projekty nejsou homogenní a vzájemně srovnatelné jednotky. I když koeficient spolehlivosti vykazoval u kritéria obcí do 3000 obyvatel poměrně nízkou hodnotu 15,68 %, bylo nutné se na výsledek regresní analýzy podívat i následujícím způsobem:

- některé obce podaly více projektů a některé pouze jeden, tudíž by bylo nutné výši dotace sčítat;
- některé obce zrealizovaly velký projekt, který vykazuje vyšší hodnotu než tři průměrné projekty;
- určité náklady u vodohospodářských projektů jsou fixní, např. u ČOV - není rozdíl mezi čistírnou pro 500 nebo 700 obyvatel. Od 1000 obyvatel již náklady výrazně rostou, tím, že je zapotřebí řešit vícekapacitní technologie.

Stanovisko, zda hypotézu č. 1 potvrdit či vyvrátit, vycházelo i z názoru 61,9 % zástupců obcí, kteří v dotazníkovém šetření uvedli, že **počet obyvatel obce má vliv** na množství **získaných dotací**, a proto **hypotéza č. 1 není zamítnuta**, pouze v případě, že bylo zohledněno kritérium počet obyvatel obce do 3000.

Obce se tedy dostávají do začarovaného kruhu. Nezvyšuje-li se počet jejich obyvatel, do obecní pokladny tak neputují finanční prostředky (dle RUD), a obce se tak do žádné výzvy nemusí vzhledem ke své finanční situaci přihlásit. Zdá se tedy, že takto nastavená pravidla jednoznačně zvýhodňují bohatší obce. Bohužel podmínky k poskytnutí dotace jsou jasně nastaveny a nelze si myslet, že je politická vůle je měnit. Mohou nastat i rizika výskytu výrazných rozdílů mezi obcemi a původní venkovská sídla budou znamenat staré ekologické zátěže. Jak říká Adámková (2017) počet obyvatel ve vesnicích do 500 obyvatel trvale klesá, zatímco ve větších obcích populace roste. Už nyní je velký nárůst obyvatel ve městech, i když dříve bydleli lidé především na venkově, jenž jim poskytoval přístup k zemědělství (Linhart et al. 1996). OECD (2019) tvrdí, že 9 % světové populace žije v regionech s nízkou hustotou s přístupem do malých a středních měst, 29 % v metropolích. Jak zkoumal Vaishar et al. (2018) nejdůležitějším aspektem migrace do velkých měst je přístup k práci a občanské vybavenosti a do té jednoznačně vodohospodářská infrastruktura patří. Města se tak neúnosně rozrůstají, z obcí vznikají města, nebo se k nim připojují. Typickým příkladem je hlavní

město Praha, jehož některé městské části tvořily ještě nedávno samostatné obce. Naopak některé obce se úplně vyliďňují a stávají se z nich víkendové chatové oblasti.

I pro výše uvedené tvrzení byla provedena analýza, ve které byl zkoumán vliv umístění obce v kraji na získání dotace z OPŽP. Jak bylo zjištěno, nejvíce obcí získalo dotaci na vodohospodářské projekty ve Středočeském kraji, nejméně v Karlovarském. Lze se domnívat, že mnoho obcí v Karlovarském kraji nemělo dostatek finančních prostředků na spolufinancování. To může být zapříčiněno právě výše diskutovaným tématem RUD. Jak je znázorněno na obrázku č. 7 (kapitola 3.7) nejvíce obcí, které nejsou napojeny na kanalizační síť, se vyskytují ve Středočeském, Libereckém, Královéhradeckém a Pardubickém kraji. A v těchto krajích bylo v současném programovém období realizováno nejvíce projektů (viz obr. č. 5, kapitola 3.6.1.2). Obce v Karlovarském kraji vykazují nejvyšší míru napojení na vodohospodářskou infrastrukturu a nejmenší realizaci projektů v rámci OPŽP. Na základě provedeného výzkumu tedy ***lze zamítnout hypotézu č. 2, že umístění obce v kraji nemá vliv na získání dotace*** a to i přesto, že 52,9 % celkově oslovených zástupců obcí v dotazníkovém šetření uvedli, že kraj, ve kterém se obec nachází, nemá vliv na získání dotace.

Aby byl projekt životaschopný, měl by být podán v souladu s výzvou, jejími aktivitami a specifickými cíli. Obce se musí důkladně seznámit s podmínkami výzvy, které se týkají místa realizace, oprávněného žadatele, limitu a kritérií způsobilých výdajů. Prvotním smyslem realizace projektu by měl být pozitivní vliv na životní prostředí a po věcné stránce by měl být aktivní v oblasti náplně jednotlivých specifických cílů, současně nesmí být fyzicky proveden a dokončen před podáním žádosti o podporu. Navazujícími dokumenty, kterými se žadatelé před podáním žádosti o dotaci z OPŽP řídí, jsou mimo Obecné podmínky pro podání žádosti, Pravidla pro žadatele a příjemce v OPŽP 2014-2020 a Programový dokument OPŽP 2014-2020. Zprostředkující subjekt by měl dát žadateli možnost odstranit formální nedostatky v případě, že žádost byla podána neúplně (SFŽP 2020e).

Dle údajů MŽP (2020) bylo od začátku současného PO do 31. 12. 2019 zaregistrováno 1818 žádostí o podporu v rámci celé PO 1. K financování bylo doporučeno 1210 žádostí. 80 % z 1194 projektů bylo s právními akty či realizace byla dokončena. V rámci analýzy bylo zjištěno, že v současném PO podalo žádost o vodohospodářský projekt 440 obcí s počtem obyvatel do 3000, z nichž pouze 14 % neprošlo úspěšně schválením z hlediska formální kontroly, podmínek přijatelnosti a věcného hodnocení. Důvody neschválení těchto kontrol byly různé, ať už z hlediska termínu podání, jejich kvality, neúplnosti, nesouladu s vodohospodářskou legislativou, dotačními podmínkami, či jejich přínos nebyl efektivní a ekonomický. Z výše uvedeného lze vyvodit, že obce jsou při schvalování žádostí bezesporu úspěšné. I z odpovědí respondentů vyplynulo, že u 168 zájemců, kteří podali žádost o dotaci, již bylo podpořeno 149 žádostí, pouze u 8 nebyla žádost schválena a ostatní čekali na její vyhodnocení.

Při bližším zkoumání druhostupňové kontroly u realizovaných investic bylo zjištěno, že vodohospodářské projekty vykazují průměrnou chybovost 0,31 %, 0,33 počet průměrných zjištění/audit a průměrné nezpůsobilé výdaje/audit ve výši 70238,62 Kč. U ostatních projektů byla průměrná chybovost 0,21 %, 0,51 počet průměrných zjištění/audit a průměrné nezpůsobilé výdaje/audit ve výši 26370,58 Kč. Tím pádem ***hypotéza č. 3, že Auditní orgán nachází větší finanční objem chyb v projektech zaměřených na PO1, SC 1.1 nebyla***

zamítnuta, ale zamítnuta byla její část, že u těchto projektů nachází větší počet zjištění. Danou hypotézu lze současně odvodit i tím, že realizace vodohospodářských projektů je velice finančně nákladná oproti ostatním aktivitám jiných PO. Jak uvádí ŘO OPŽP v roce 2018 se souhlasem EK přerozdělil finanční prostředky ze SC1.3 z důvodu malého zájmu žadatelů o tyto projekty do SC1.1 PO1, ve kterém finanční zdroje výrazně chyběly (MŽP 2019).

Podrobnějším průzkumem chybovosti bylo zjištěno, že především oblast veřejných zakázek (dále VZ) je u vodohospodářských projektů nejrizikovější. Nedodržení pravidel VZ mělo v pěti případech finanční dopad, dále deklarované výdaje nebyly v souladu s cíli projektu. Zadávání a realizace VZ je velice problematický proces, a proto prochází mnohastupňovou kontrolou, než dojde k proplacení výdaje příjemci podpory. Ovšem jak říká Bureš (2019), v posledních letech Auditní orgán již v oblasti VZ nenachází tolik zjištění jako v minulém PO, ale nedokáže k tomu přiřadit objektivní důvody. I EK (2019) kladně hodnotilo ČR za zlepšení v oblasti transparentnosti VZ.

Faktem zůstává, že pokud příjemce podpory poruší dotační podmínky, vystavuje se vysokému riziku finančních oprav, což pro mnohé obce může být likvidační. Těžko říci co je tedy příčinou zlepšení chybovosti v oblasti VZ, zda úprava legislativy nebo vyšší profesionalita externích zprostředkovatelů, na které se z více jak 60 % obcí při podávání žádosti o dotaci obrátily/mají v úmyslu se obrátit, což vyplývá z provedeného dotazníkového šetření. Jak zástupci obcí nejčastěji uvedli, při současné personální kapacitě by obce nebyly schopny samy realizovat administraci spojenou s výběrem nejvhodnějšího dodavatele VZ a nastavený systém čerpání evropských fondů je pro ně příliš složitý. Většinou není v jejich silách podporu vyřídit a naplnit veškeré podmínky poskytovatelů dotací. Tuto skutečnost lze opřít i o další výsledky dotazníkového šetření, které říkají, že 31 % žadatelů, kteří měli zájem o podporu z OPŽP již realizovali více jak jeden projekt a z více jak poloviny monitorovací systém MS2014+ neznají (prostřednictvím něj žadatel podává žádost o dotaci).

Jak vyplynulo z dotazníkového šetření výstavbou kanalizací a ČOV jsou vytvořeny podmínky pro likvidaci žump a septiků, jež představují významná a stále reálná rizika znečištění povrchových, podzemních vod a kontaminaci půdy na venkově, čímž je chráněno i zdraví místních občanů. Tyto projekty způsobují, že je obec více atraktivní pro nové obyvatele. Jak říká Jáglová et al. (2009), neexistence kanalizace a nevyřešený systém odpadních vod působí jako „odpuzující magnet“ na potencionální investory, a to ať již při realizaci obchodně-průmyslových či bytových aktivit. Zejména pro mladé lidi je napojení na kanalizaci a dostupnost obecního vodovodu klíčové při výběru lokalit rodinami pro výstavbu nového bydlení. Lze tedy konstatovat, že maximální míra zasíťovaných pozemků významnou měrou přispívá k rozvoji místní zaměstnanosti a rozvoji bydlení, čímž si obec zvyšuje rozpočet.

Je tedy v zájmu všech občanů obce takové projekty podporovat, v tomto směru se jich týkají náklady na pořízení domovních kanalizačních přípojek a poplatků ve formě stočného, na který navazuje i problematika plnění hodnotících kritérií vyplývajících z dotačních podmínek (Jáglová et al. 2009). Z dotazníkového šetření také vyplynulo, že respondenti považují evropské fondy za potřebné a pokud by měli vodohospodářský projekt realizovat

z vlastních prostředků, pak by nebyli schopni zajistit další výstavbu/výbavu investic, kulturu a sociální služby.

Dotační politika by měla směřovat k otázce, proč obce o podporu OPŽP nežadají. Odpověď na toto klíčové téma byla poskytnuta v rámci dotazníku, ve kterém 30 % obcí uvedlo, že v době platnosti výzvy neměly připravený projekt. Pokud pomineme nejčtenější důvod, tj. že obce již vodohospodářský projekt zrealizovaly v minulosti, pak nejčastější důvody pro nepodání žádosti o dotaci byly nemožnost zajistit spolufinancování obce a administrativní náročnost projektu. Ekonomický deník (2017) ve svém článku uvádí, že největší riziko pro hospodářskou situaci malých obcí je nedodržení dotačních podmínek u realizovaných projektů financovaných z fondů EU. Obce chybují v přípravné i realizační fázi. V některých případech si obce chybně propočítly náklady na udržitelnost projektu po stanovenou dobu, které musí financovat z vlastních zdrojů. Do velkých finančních potíží se mohou dostat především malé obce, které zažádaly o dotaci, projekt realizují dle dotačních podmínek, ale k proplacení finančních prostředků v rámci evropské podpory vůbec nedojde a to vlivem zásadních chyb či vyčerpání alokace.

Z výše uvedeného je více než zřejmé, že dotčené **obce nepodávají z důvodu administrativní a finanční náročnosti žádosti o dotaci, čímž je předem stanovená hypotéza č. 4 potvrzena.**

Závěrečné otázky v dotazníku směřovaly na vlastní názor respondentů k dotační politice, kterou vidí jako jednoznačnou nutnost pro další rozvoj obce, ale i nadměrnou byrokratickou zátěž. ESI fondy by rádi využívali i nadále, ale ne ve smyslu realizace investic na základě vyhlášených výzev, ale především prostřednictvím zjednodušených dotačních pravidel. Což by se zájemcům o podporu mohlo v příštím programovém období 2021-2027 vyplnit, jelikož již nyní probíhají diskuze o dotační politice po roce 2020, která by měla žadatelům o dotaci přinést zjednodušení administrativní zátěže (MMR 2020e). Jak uvádí EK (2019), ČR se řadí pod evropský průměr tím, že nedosahuje žádného pokroku v udržitelnosti veřejných financí, k čemuž dochází kvůli malé předvídatelnosti a absenci stabilní legislativy v oblasti zdanění. Pavlík et al. (2014) říká, že českou ekonomiku brzdí neefektivní veřejná správa, kterou vedou neprofesionálové.

Závěrem lze uvést, že dotace nejsou darem, mají splnit nějaký účel za jasně daných podmínek a jejich primárním cílem je snaha o účelné a správné čerpání. Mnohdy nezáleží na předem daných podmínkách dotace, ale na vlastní schopnosti představitele obce dotaci získat.

7 Závěr

Cílem diplomové práce bylo na základě dotazníkového šetření a analýzy dat z monitorovacího systému MS2014+ zhodnotit zlepšení kvality života na venkově v podobě možnosti budování kanalizací a čistíren odpadních vod v rámci spolufinancování z ESIF prostřednictvím OPŽP a současně zkoumat motivace obcí k čerpání dotace, ale i důvody, proč obce o tuto podporu nežádají. Vyhodnocena byla jejich úspěšnost/neúspěšnost včetně příčin neschválení žádostí o dotaci z hlediska formální kontroly, podmínek přijatelnosti, či věcným hodnocením. A rozbořem druhostupňové kontroly Auditního orgánu byla identifikována nejčastější pochybení u vodohospodářských projektů.

- Dotazníkového šetření se zúčastnilo celkem 331 zástupců obcí, 50,8 % podalo žádost o dotaci v současném PO a 36,8 % neprojevovalo zájem o podporu k financování vodohospodářských projektů vůbec z důvodu nepřipravenosti projektu v době platnosti výzvy (31,3%), upřednostnění realizace jiných priorit (17,8 %), nemožnosti zajistit spolufinancování (12,9 %) a administrativní náročnosti zpracování projektu (11,7 %). 61,9 % respondentů využilo/využije externích poradců z nejčastějších příčin a to, administrativní zátěže při realizaci aktivit, malé personální kapacity a složitého systému čerpání dotací, čímž byla hypotéza, že *obce nepodávají žádosti o dotaci z důvodu administrativní a finanční náročnosti zpracování projektu, potvrzena*.
- Nejvíce (10,9 %) projektů bylo realizováno v obcích Středočeského kraje, nejméně (0,85 %) v kraji Karlovarském. Jednotlivé analýzy potvrdily, že množství získaných finančních prostředků ovlivňuje počet obyvatel ve vybraných obcích a umístění obce v kraji. Proto *byla hypotéza, že počet obyvatel obce má vliv na množství získaných dotací z OPŽP potvrzena, a kraj, ve kterém se obec nachází, nemá vliv na získání dotace, zamítnuta*.
- Obce jsou v čerpání dotací úspěšné, 14 % žádostí o podporu nesplnilo podmínky v rámci schvalování, ve kterém byl analýzou zjištěn nesoulad s dotačními podmínkami, či nebyl prokázán přínos a efektivita pro zlepšení současného stavu vodohospodářské infrastruktury. Auditní orgán identifikoval u realizovaných projektů nižší počet zjištění s vyšší průměrnou chybovostí a vyšším finančním objemem především v oblasti veřejných zakázek. Tím byla *hypotéza, že Auditní orgán nachází v prioritní ose 1 OPŽP více chyb, než v ostatních prioritních osách potvrzena pouze částečně*.
- Na základě dotazníkového šetření lze konstatovat, že výstavba vodohospodářských projektů zlepšuje životní podmínky i rozvoj v obcích. ESIF lze jednoznačně považovat za potřebné, bez nich by zástupci obcí nezajistili občanům realizaci veřejně prospěšných investic a služeb, přesto navrhli určitá zlepšení v dotačním systému.

Řídící orgán OPŽP již v tomto směru podnikl určité kroky, které by měly být aplikovány v příštím programovém období 2021-2027. Ovšem k razantní změně podmínek čerpání finančních prostředků pravděpodobně nedojde, proto je východiskem pouze vyšší metodická a osvětová činnost ze strany orgánů implementace. Pro snížení vylidňování a zvýšení rozvoje obcí a zaměstnanosti lze představitelům obcí doporučit také podporování rozvoje turismu.

8 Literatura

- Abdel-Raouf N., Al-Homaidan AA, Ibraheem IBM. 2012. Microalgae and wastewater treatment. *Saudi Journal of Biological Sciences* **19**:257-275.
- Adámková M. 2017. Stop vylidňování venkova. Veřejná správa. Ministerstvo vnitra, Praha.
- Antrop M. 2004. Landscape change and the urbanization process in Europe. *Landscape and Urban Planning* **67**: 9-26.
- Auditní orgán. 2019. Základní informace k působnosti AO: Interní dokument Auditního orgánu, Metodická informace Auditního orgánu MI01, Praha.
- Bal-Domańska B. 2018. Classification of municipalities by the Amount and Structure of Budget Revenues. *Research papers of Wroclaw University of Economics* (e-ISSN 2392-0041) DOI: 10.15611/pn.2018.517.01.
- Becker P. 2019. The reform of European cohesion policy or how to couple the streams successfully. *Journal of European Integration* **41**:147-168.
- Beluli VM. 2018. Influence of Urbanization and Industries on the Pollution of Rivers of Gjilan Municipality, Kosovo. *Kemija u Industriji* **67**:517-525.
- Bernard J, Kostelecký T, Mikešová R, Šafr J, Šimon M, Trlifajová L, Hurrle J. 2018. Nic se tady neděje...: Životní podmínky na periferním venkově. SLON, Praha.
- Blažek V, Cílek V, Ehrlich P, Frank D, Gergel J, Hladný J, Hofmeister T, Janský B, Kakos V, Kender J, Kopp J, Král M, Krátká M, Krátký M, Kvítek T, Lídlová D, Langhammer J, Maníček J, Matoušek V, Matoušková M, Nesměrák I, Němec J, Nietzscheová J, Plesník J, Pokorný D, Punčochář P, Řádek T, Satrapa L, Šámalová Z, Šťastný B, Vrabec M, Vylita T, Zeman O. 2006. *Voda v České republice*. Consult, Praha.
- Boháčková I, Hrabánková M. 2009. *Strukturální politika Evropské unie*. C.H. Beck, Praha.
- Bureš S. 2019. Cestou k úspěchu v EU projektech je i zvládnutá oblast veřejného zadávání. *Veřejné zakázky v praxi* **3**:10-14.
- Céza V, Čermáková E, Kochová T, Mertl J, Pokorný J, Přech J, Rollerová M, Vlčková V. 2018. *Zpráva o životním prostředí České republiky 2018*. Cenia, Praha.
- Cihelka M. 2015. *Evropa žije ve městech. Pro města a obce: informace pro zastupitele a úřady* **1**:7.
- Czechowska D, Ślebocka M, Tylman A. 2015. The Last Period Of EU Financing Of Urban Revitalization Processes - Outlook For Poland And Polish Municipalities. *International Multidisciplinary Scientific Conference on Social Sciences*:475-482.
- Duchoň B, Remtová K. 2001. *Energie pro malé obce: (1. část: energetické zdroje, technologie a životní prostředí)*. Národohospodářský ústav Josefa Hlávky, Praha.

Český statistický úřad. 2009. Postavení venkova v Plzeňském kraji. Český statistický úřad. Available from <https://www.czso.cz/csu/czso/postaveni-venkova-v-plzenskem-kraji-n-8c85eajik7> (accessed January 2020).

Český statistický úřad. 2019. Malý lexikon obcí České republiky – 2019. Český statistický úřad. Available from <https://www.czso.cz/csu/czso/maly-lexikon-obci-ceske-republiky-2018-42hnx5qxcd> (accessed January 2020).

Ekonomický deník. 2017. Hospodaření obcí: Více než stovka má větší dluhy, než je ekonomicky zdravé. Available from <https://ekonomickydenik.cz/hospodareni-obci-vice-nez-stovka-ma-vetsi-dluhy-nez-ekonomicky-zdrave/> (accessed June 2020).

European commission. 2020. European Structural and Investment Funds. European commission. Available from https://ec.europa.eu/regional_policy/en/funding/ (accessed January 2020).

Evropská komise. 2019. Pracovní dokument útvaru komise. Zpráva o České republice 2019. Průvodní dokument k sdělení Komise Evropskému parlamentu, Evropské radě, Evropské centrální bance a Euroskupině. Evropský semestr 2019: Posouzení pokroku ve strukturálních reformách a v předcházení a nápravě makroekonomické nerovnováhy a výsledky hloubkových přezkumů strukturálních reforem podle nařízení (EU) č. 1176/2011, Brusel.

Guastella G, Pareglio S. 2016. Sustainable Development of Rural Areas: Using Urban Patterns to Map the Agricultural Systems. *Agriculture and Agricultural Science Procedia* **8**:88-98.

Hatzfeld F, Rösler C, Veltrubská B. 1994. Odpadní voda. Ekologická konzultace pro místní správu: DIFU (Deutsches Institut für Urbanistik) Berlín ve spolupráci s KZT s.r.o., Praha.

Holton RJ, Turner BS. 2010. *Max Weber On Economy and Society*. Routledge Taylor & Francis Group, London and New York.

Howard G. A. 1998. *Aquatic Environmental Chemistry*. Oxford University Press Inc., New York.

Jágllová V, Beránek J, Dušek O, Hlaváč J, Plotěný K, Prax P, Sládek R, Šnajdr M. 2009. Zneškodňování odpadních vod v obcích do 2000 ekvivalentních obyvatel: metodická příručka. Ministerstvo životního prostředí, Praha.

Katz BG, Sepulveda AA, Verdi RJ. 2009. Estimating Nitrogen Loading to Ground Water and Assessing Vulnerability to Nitrate Contamination in a Large Karstic Springs Basin, Florida. *Journal of the American water Resources Association* **45**:607-627.

Kruntorádová I. 2015. Politické aspekty financování českých měst. Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, Praha.

Linhart J, Vodáková A, Petrusek M. 1996. *Velký sociologický slovník*. Karolinum, Praha.

Matej M. 2017. Financování obcí v ČR – současný stav a další vývoj RUD a dotací. *Deník veřejné správy*. Available from <http://denik.obce.cz/clanek.asp?id=6743008> (accessed March 2020).

- Ministerstvo pro místní rozvoj. 2020a. Dotace EU. Regiony regionální politiky. MMR. Available from <https://www.dotaceeu.cz/cs/evropske-fondy-v-cr/informace-o-fondech/regiony-regionalni-politiky-eu> (accessed June 2020).
- Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. 2020b. Dotace EU. Programy. MMR. Available from <https://dotaceeu.cz/cs/fondy-eu/2014-2020/operacni-programy> (accessed February 2020).
- Ministerstvo pro místní rozvoj. 2020c. Podpora obnovy a rozvoje venkova. MMR. Available from <https://www.mmr.cz/cs/narodni-dotace/podpora-a-rozvoj-regionu/program-podpora-rozvoje-regionu-2019/podprogram-podpora-obnovy-a-rozvoje-venkova> (accessed June, 2020).
- Ministerstvo pro místní rozvoj. 2020e. Dotace EU. 5. Kulatý stůl k budoucnosti politiky soudržnosti. MMR. Available from [https://dotaceeu.cz/cs/evropske-fondy-v-cr/koheznipolitika-po-roce-2020/kulaty-stul/3-kulaty-stul-\(1\)](https://dotaceeu.cz/cs/evropske-fondy-v-cr/koheznipolitika-po-roce-2020/kulaty-stul/3-kulaty-stul-(1)) (accessed July 2020).
- Ministerstvo zemědělství ČR. 2003. Venkov v rozšířené Evropě. Ministerstvo zemědělství ČR, Praha.
- Ministerstvo životního prostředí. 2019. Výroční zpráva o implementaci programu za rok 2018 05 Operační program Životní prostředí. 2014CZ16M10P002.
- Ministerstvo životního prostředí. 2020. Výroční zpráva o implementaci programu za rok 2019 05 Operační program Životní prostředí. 2014CZ16M10P002.
- Ministerstvo životního prostředí, Státní fond životního prostředí ČR. 2007-2013. Závěrečná zpráva OP Životní prostředí.
- Ministerstvo životního prostředí, Státní fond životního prostředí, Agentura ochrany přírody a krajiny ČR. 2019. Operační manuál pro Operační program Životní prostředí.
- Moss P. 2013. Recharge area delineations and hazard and vulnerability mapping in Perry County, Missouri. *Carbonates Evaporites* **28**:175–182.
- Netherer S, Panassiti B, Pennerstorfer J, Matthews B. 2019. Acute Drought Is an Important Driver of Bark Beetle Infestation in Austrian Norway Spruce Stands. *Frontiers in Forests and Global Change* 2 DOI: 10.3389/ffgc.2019.00039.
- Národní kontrolní úřad. 2019. Kontrolní závěr z kontrolní akce 18/27. Opatření realizovaná v resortech zemědělství a životního prostředí z důvodu zmírnění dopadu sucha a nedostatku vody.
- Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj. 2018. Hodnocení stavu politik a životního prostředí: Česká republika nejdůležitější zjištění 2018. Available from <http://www.oecd.org/publications/hodnoceni-politik-zivotniho-prostredi-oecd-ceska-republika-2018-9789264310377-cs.htm> (accessed January 2020).
- Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj. 2019. Rural 3.0. People centred rural policy. Available from <http://oecd.org/cfe/> (accessed March 2020).

- Pavlík M, Podrápský F, Louda J, Květoň V, Brabec J, Pělucha M, Fischer J, Wartuschová T, Zajíček J, Švec P, Beránková J, Vaněk T, Osersová M, Kadlec P, Derková R. 2014. Jak úspěšně řídit obec a region: cíle, nástroje, trendy, zahraniční zkušenosti. Grada, Praha.
- Peková J. 2004. Hospodaření a finance územní samosprávy. Management Press, Praha.
- Peková J. 2011. Finance územní samosprávy: teorie a praxe v ČR. Wolters Kluwer Česká republika, Praha.
- Pělucha M, Červená G, Jakobe P, Machálek E, Moravec J, Viktorová D. 2006. Rozvoj venkova v programovacím období 2007 – 2013 v kontextu reformy SZP EU. IREAS, Praha.
- Perlín R. 2009. Vymezení venkovských obcí v Česku. Deník veřejné správy. Triada. Praha. Available from <http://www.dvs.cz/clanek.asp?id=6384068> (accessed September 2019).
- Perlín R, Kučerová S, Kučera Z. 2010. Typologie venkovského prostoru Česka. Geografie. **115**:161-187.
- Philip LJ, Lorna J, Shucksmith M. 2003. Conceptualizing Social Exclusion in Rural Britain. European Planning Studies **11**:461-480.
- Provazníková R. 2015. Financování měst, obcí a regionů teorie a praxe. Grada Publishing, Praha.
- Reichel, J. 2009. Kapitoly metodologie sociálních výzkumů. Grada Publishing. Praha.
- Seeger H. 1999. The history of German waste water treatment. European Water Management **2**:51-56.
- Shamabadi N, Bakhtiari H, Kochakian N, Farahani M. 2015. The Investigation and Designing of an Onsite Grey Water Treatment Systems at Hazrat-e-Masoumeh University, Qom, IRAN. Energy Procedia **74**:1337-1346.
- Slepička A. 1981. Venkov a/nebo město: lidé, sídla, krajina. Svoboda, Praha.
- Státní fond životního prostředí ČR. 2020a. OPŽP. Základní informace. Státní fond životního prostředí ČR. Available from <https://www.opzp.cz/zakladni-informace/> (accessed January 2020).
- Státní fond životního prostředí ČR. 2020b. OPŽP. 2007-2013. Státní fond životního prostředí ČR. Available from <https://www.opzp.cz/o-programu/opzp-2007-2013/> (accessed January 2020).
- Státní fond životního prostředí ČR. 2020c. OPŽP. O programu. Státní fond životního prostředí ČR. Available from <https://www.opzp.cz/o-programu/> (accessed July 2020).
- Státní fond životního prostředí ČR. 2020d. Operační program Životní prostředí. Aktuální souhrnné čerpání. Státní fond životního prostředí ČR. Available from <https://www.opzp.cz/dokumenty/detail/?id=802> (accessed July 2020).
- Státní fond životního prostředí ČR. 2020e. OPŽP. Jak podat žádost. Státní fond životního prostředí ČR. Available from <https://www.opzp.cz/jak-na-to/jak-podat-zadost/> (accessed January 2020).

Svobodová H, Věžník A, Hofmann E. 2013. Vybrané kapitoly ze socioekonomické geografie České republiky. Pedagogická fakulta Masarykovy univerzity. Available from <https://is.muni.cz/do/rect/el/estud/pedf/js13/geograf/web/pages/02-sidelni-struktura.html> (accessed March 2020).

Šimon M. 2006. Teoretické přístupy ke studiu urbanizace. [Bakalářská práce]. Univerzita Karlova v Praze, Praha.

Tušil P, Mičaník T. 2018. Odborný seminář Vyhodnocení stavu povrchových vod za období 2013–2015. Vodohospodářské technicko-ekonomické informace **3**:43-44.

Vaishar A, Vidovićová L, Figueiredo E. 2018. Quality of rural life. Editorial. European Countryside **10**:180-190.

Valach J. 2006. Investiční rozhodování a dlouhodobé financování. Ekopress, Praha.

Žabička Z. 2004. Vodovod a kanalizace. ERA group spol. s r.o. Brno.

9 Seznam použitých zkratek a symbolů

AO – Odbor 52 - Auditní orgán Ministerstva financí ČR
AOPK – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR
BOZP – Bezpečnost a ochrana zdraví při práci
ČR – Česká republika
CZV – Celkové způsobilé výdaje
ČOV – Čistírna odpadních vod
ČSÚ – Český statistický úřad
EFRR – Evropský fond pro regionální rozvoj
EK – Evropská komise
ENRF – Evropský námořní a rybářský fond
EO – Ekvivalentní obyvatel
ESIF - Evropské strukturální a investiční fondy
EU – Evropská unie
EUR - Euro
EUROSTAT – Evropský statistický úřad
EZRF – Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova
FS – Fond soudržnosti
IČO – Identifikační číslo organizace
ISAO – Informační systém Auditního orgánu Ministerstva financí ČR
LAU – Místní administrativní jednotka
MS2014+ - Monitorovací systém Evropských strukturálních a investičních fondů
MŽP – Ministerstvo životního prostředí
NUTS – Nomenklaturní územně statistická jednotka
OECD - Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj
OP – Operační program
OPŽP – Operační program Životní prostředí
PCO – Platební a certifikační orgán
PO – Prioritní osa
PO 2007–2013 – Programové období 2007-2013
PO 2014-2020 – Programové období 2014-2020
PRŽAP – Pravidla pro žadatele a příjemce v Operačním programu Životní prostředí
ROPD – Rozhodnutí o poskytnutí podpory
SFŽP – Státní fond životního prostředí ČR
TDI – Technický dozor investora
VZ – Veřejná zakázka

10 Seznam tabulek, obrázků a grafů

Tabulka č. 1: Subjektivní hodnotící techniky, str. 13

Tabulka č. 2: Hodnocení venkovské obce dle OECD – hustota osídlení nižší než 150 obyvatel/km², str. 13

Tabulka č. 3: Hodnotící venkovské obce dle EUROSTATU– založeno na kritériu hustoty osídlení v obcích, str. 13

Tabulka č. 4: Počet členů zastupitelstva dle počtu obyvatel obce, str. 16

Tabulka č. 5: Struktura územních rozpočtů, str. 19

Tabulka č. 6: Projekty prioritní osy 1 v období 2007 – 2013, str. 24

Tabulka č. 7: Stav realizovaných projektů v PO 2014-2020 ke dni 1. 7. 2020 vodohospodářských projektů, str. 26

Tabulka č. 8: Počet obcí s trvalým počtem obyvatel do 3000 spadající do krajů pro potřeby oslovení obcí, které nepodaly žádost o dotaci v PO 2014-2020, str. 37

Tabulka č. 9: Počet vybraných obcí dle krajů a množství získaných dotací, str. 46

Tabulka č. 10: Příčiny neúspěšně podaných žádostí v rámci procesu schvalování, str. 47

Tabulka č. 11: Četnost a finanční objem chybovosti za všechny prioritní osy a projekty PO1 SC1.1, str. 48

Tabulka č. 12: Celkový počet zjištění a míra zavažnosti u projektů PO1 SC1.1, str. 48

Obrázek č. 1: Mapa skladby NUTS 2 a NUTS 3 v ČR, str. 15

Obrázek č. 2: Schéma rozpočtového určení daní v ČR od 1. 1. 2020, str. 18

Obrázek č. 3: Hierarchie subjektů implementační struktury v ČR, str. 21

Obrázek č. 4: Vnitřní struktura Auditního orgánu, str. 22

Obrázek č. 5: Realizace projektů OPŽP na území ČR dle krajů s hodnotou nad 10. mil. Kč, str. 25

Obrázek č. 6: Podíl obyvatel připojených na kanalizaci a ČOV r. 2000-2018, str. 28

Obrázek č. 7: Podíl obyvatel připojených na kanalizační síť v krajích %, za r. 2018, str. 28

Obrázek č. 8: Jakost vody v tocích ČR za r. 2017-2018, str. 29

Obrázek č. 9: Hodnoty vybraných ukazatelů znečištění vod, str. 30

Obrázek č. 10: „Životní“ cyklus projektu, zdroj: prezentace AO, str. 31

Graf č. 1: Plnění vybraných indikátorů v PO2014-2020 u vodohospodářských projektů k 31. 12. 2019, str. 27

Graf č. 2: Odpověď na otázku - *Podali jste v současném programovém období (dále jen PO 2014-2020) a to jako obec, dobrovolný svazek obcí, obchodní korporace, ve které má obec podíl žádost o dotaci z Operačního programu Životní prostředí na realizaci kanalizace/anebo čistírny ČOV ve vaší obci?*, str. 41

Graf č. 3: Podrobnější zpracování otázky – *Podali jste v současném programovém období (dále jen PO 2014-2020) a to jako obec, dobrovolný svazek obcí, obchodní korporace, ve které má obec podíl žádost o dotaci z Operačního programu Životní prostředí na realizaci kanalizace/anebo čistírny ČOV ve vaší obci?*, str. 42

Graf č. 4: Odpověď na otázku – *Proč jste nepodali žádost o dotaci na vodohospodářské projekty z OPŽP v PO 2014-2020*, str. 43

Graf č. 5: Odpověď na otázku – *Proč jste podali/plánujete podat žádost o dotaci na vodohospodářské projekty v rámci OPŽP prostřednictvím externího poradce?*, str. 43

Graf č. 6: Odpověď na otázku – *Myslíte si, že realizovaný projekt má/měl/bude mít vliv na rozvoj vaší obce*, str. 44

Graf č. 7: Odpověď na otázku - *Pokud byste museli daný projekt realizovat sami, co z jiných investičních akcí byste nemohli realizovat*, str. 45

Graf č. 8: Výsledek úspěšnosti/neúspěšnosti obcí, zdroj agregovaná data MS2014+ a ČSÚ, str. 46

11 Samostatné přílohy

11.1 Průvodní dopis k dotazníku

Vážený pane starosto/vážená paní starostko,
jsem studentkou České zemědělské univerzity v Praze a pro svou diplomovou práci na téma:
„Čerpání dotací na vodohospodářské projekty z operačního programu Životní prostředí 2014-2020 se zaměřením na rozvoj venkova”, bych Vás chtěla požádat o vyplnění tohoto krátkého dotazníku:

<https://forms.gle/UsUvZdIKDvGbwDHF6> nebo,

adresa:

https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSfVhg6zPhANQYdnvbXMqlzeik-Jiax8YhmGLAItoWVZoWoqQw/viewform?usp=sf_link

Velice prosím o vyplnění dotazníku do 8. 3. 2020.

Všechna poskytnuta data zůstanou důvěrná a budou použita v agregované podobě. V případě jakýchkoliv dotazů ohledně dotazníkového šetření se na mne neváhejte obrátit na email: VDurinova@seznam.cz, nebo tel. 601 300 267.

Předem Vám moc děkuji za spolupráci a přeji mnoho pracovních i životních úspěchů

Vladimíra Ďurinová
studentka ČZU

11.2 Sada otázek pro žadatele, kteří v PO 2014-2020 podali žádost o vodohospodářský projekt z OPŽP

- Název obce?
 - ✘ prosím, napište jaké

- Počet obyvatel obce?
 - ✘ prosím vypsát

- Kraj, ve kterém se vaše obec nachází?
 - Jihočeský
 - Jihomoravský
 - Karlovarský
 - Královéhradecký
 - Liberecký
 - Moravskoslezský
 - Olomoucký
 - Pardubický
 - Plzeňský
 - Středočeský
 - Ústecký
 - Vysočina
 - Zlínský

- Podali jste v současném PO 2014-2020 žádost o dotaci z operačního programu životní prostředí (dále jen OPŽP) na realizaci kanalizace a/nebo čistírny odpadních vod (souhrnně je dále nazývám vodohospodářské projekty) ve vaší obci?
 - ANO
 - NE

- Byla vaše žádost schválena?
 - ANO
 - NE
 - je v procesu hodnocení

- Žádali jste o finanční podporu v rámci vaší obce nebo jinou formou?
 - formou sdružení obcí
 - formou společnosti, ve které má obec podíl nebo je její vlastníkem
 - formou mikroregionu
 - v rámci naší obce
 - jiné

- Napište důvod, proč jste podali žádost o dotaci na vodohospodářské projekty v rámci sdružení obcí nebo společnosti, ve které má vaše obec podíl?
 vypsát důvod

- Kolik projektů jste celkem realizovali prostřednictvím OPŽP v PO 2014-2020?
 0
 1
 2
 3
 4 a více

- Jaký celkový objem finančních prostředků jste získali v PO 2014-2020 v rámci podpořených projektů z OPŽP?
 ✖ prosím vypsát celkovou sumu v Kč

- Byli jste spokojeni s přístupem zaměstnanců řídicího orgánu a zprostředkujícího subjektu OPŽP (dále SFŽP) při vyřizování žádosti o dotaci v PO 2014-2020?
 ANO spokojeni
 spíše ANO
 spíše NE
 NE nespokojeni, prosím uveďte důvod

- Žádost o dotaci na vodohospodářské projekty v PO 2014-2020 v rámci OPŽP jste podali sami?
 ANO sami
 NE prostřednictvím externího poradce

- Pokud jste odpověděli na předchozí otázku NE, napište důvod, proč jste podávali žádost prostřednictvím externího poradce?
 z důvodu malé personální kapacity obce
 z důvodu administrativní náročnosti
 nastavený systém čerpání dotací v rámci OPŽP není srozumitelný pro běžné uživatele
 poradenská společnost ví, co mají hodnotitele a administrátoři řídicího orgánu rádi a jak projekt bude schválen a realizace výběrových řízení nebude zpochybněna
 poradenská společnost bude ručit za realizaci projektu a výběrová řízení (případnou korekci uhradí poradenská společnost)
 v minulosti jsme dostali finanční opravu, když jsme projekt realizovali bez poradenské společnosti
 jiné důvody, prosím vypsát

- Pokud byste nepodali žádost o dotaci na vodohospodářské projekty v rámci OPŽP v PO2014-2020 byli byste schopni realizovat tento projekt z vlastních finančních zdrojů?

- ANO
- NE

- Pokud byste museli daný projekt realizovat sami, co z jiných investičních akcí byste nemohli realizovat?
 - nové chodníky
 - sociální služby pro důchodce
 - vybavení/stavba školy
 - kulturní akce
 - jiné, napište jaké

- Jak byste ohodnotili práci s informačním systémem MS2014+?
 - vynikající systém, který nám usnadňuje práci
 - dobrý systém, ale horší než BENE-FILL
 - jen přítěž
 - hrozné, kvůli MS2014+ musím využívat externí poradenskou společnost
 - nevím

- Má realizovaný vodohospodářský projekt vliv na rozvoj vaší obce?
 - ANO, obyvatele díky němu nevyužívají septiky a máme lepší životní prostředí
 - ANO, provedli jsme rekonstrukci, naše technologie už dosluhovaly (dlouhodobá udržitelnost)
 - ANO, pomohlo nám přilákat nové obyvatele k trvalému bydlení
 - ANO, vodohospodářský projekt obci generuje příjmy
 - ANO, jiné, vypište jaké
 - NE, napište proč ne

- Co si myslíte o Evropské unii a jejích fondech?
 - EU je dobrá myšlenka
 - EU si fondy kupuje loajalitu
 - EU je na nic
 - EU je na nic, ale její fondy jsou fajn
 - Jiné, prosím doplňte

- Máte nějaký nápad, jak systém čerpání dotací v rámci OPŽP zjednodušit?
 - ✘ prosím, napište jaký.....

- Vaše připomínky a komentáře.
 - ✘ prosím, napište jaké

11.3 Sada otázek pro žadatele, kteří v PO 2014-2020 nepodali/budou podávat žádost o vodohospodářský projekt z OPŽP.

- Název obce?
 - ✗ prosím, napište jaké

- Počet obyvatel obce?
 - ✗ prosím vypsát

- Kraj, ve kterém se vaše obec nachází?
 - Jihočeský
 - Jihomoravský
 - Karlovarský
 - Královéhradecký
 - Liberecký
 - Moravskoslezský
 - Olomoucký
 - Pardubický
 - Plzeňský
 - Středočeský
 - Ústecký
 - Vysočina
 - Zlínský

- Podali jste v současném PO 2014-2020 žádost o dotaci z operačního programu životní prostředí (dále jen OPŽP) na realizaci kanalizace a/nebo čistírny odpadních vod (souhrnně je dále nazývám vodohospodářské projekty) ve vaší obci?
 - ANO
 - NE

- Proč jste nepodali žádost o dotaci na vodohospodářské projekty z OPŽP v PO2014-2020?
 - projekt jsme realizovali v minulosti z vlastních finančních zdrojů (před obdobím PO 2014-2020)
 - projekt realizován v jiném programovém období z peněz Evropské unie
 - projekt realizován v rámci jiných dotačních titulů (národní dotace SFŽP, či dotace kraje)
 - z důvodu malých zkušeností zaměstnanců obce s podobnými projekty
 - z důvodu administrativní náročnosti projektu
 - z důvodu nemožnosti zajistit spolufinancování projektu, tj. částka 15 % na realizaci projektu
 - měli jsme jinou prioritu ve financování projektů z OPŽP
 - měli jsme jinou prioritu ve financování projektů z jiných operačních programů
 - obávali jsme se spolupráce s poradenskými společnostmi
 - rizik případných kontrol/auditů bylo pro naši obec příliš rizikové
 - neměli jsme v době otevření výzvy připravený projekt (stavební povolení, projektovou dokumentaci apod.)
 - jiné důvody, prosím vypsát

- Plánujete do konce PO 2014-2020 (období končí v roce 2023) podat žádost o dotaci na vodohospodářské projekty v rámci OPŽP?
 - ANO
 - NE

- Kdo bude/byl příjemcem vaší žádosti na realizaci vodohospodářského projektu?
 - vaše obec
 - dobrovolný svazek obcí
 - společnost, ve které má obec podíl
 - mikroregion
 - jiné, napište

- Napište důvod, proč budete podávat/podali žádost o dotaci na vodohospodářské projekty v rámci sdružení obcí nebo společnosti, ve které má vaše obec podíl?
 - ✘ prosím vypsát

- Kolik projektů jste celkem realizovali v PO 2014-2020 prostřednictvím OPŽP?
 - 0
 - 1
 - 2
 - 3
 - 4 a více

- Jaký celkový objem finančních prostředků jste získali v PO 2014-2020 v rámci podpořených projektů z OPŽP?
 - ✘ prosím vypsát celkovou sumu v Kč

- Pokud plánujete/jste podali žádost podat žádost o dotaci na vodohospodářské projekty v rámci OPŽP, bude Vám s přípravou žádosti a administrací výběrového řízení pomáhat externí poradenská společnost?
 - ANO ale jen s administrací projektu (podání a zpracování žádosti o platbu)
 - ANO ale jen s výběrovým řízením
 - ANO s administrací i výběrovým řízením
 - NE zvládneme to sami
 - jiný důvod, napište

- Proč plánujete podat/jste podali žádost o dotaci na vodohospodářské projekty v rámci OPŽP prostřednictvím externího poradce?
 - z důvodu malé personální kapacity obce
 - z důvodu administrativní náročnosti
 - nastavený systém čerpání dotací v rámci OPŽP není srozumitelný pro běžné uživatele
 - poradenská společnost ví, co mají hodnotitelé a administrátoři řídicího orgánu rádi a jak projekt bude schválen a realizace výběrových řízení nebude zpochybněna
 - poradenská společnost bude ručit za realizaci projektu a výběrová řízení (případnou korekci uhradí poradenská společnost)
 - v minulosti jsme dostali finanční opravu, když jsme projekt realizovali bez poradenské společnosti

- nebudeme se na něj obracet
- jiné důvody, prosím vypsát

- Byli jste spokojeni s přístupem zaměstnanců řídicího orgánu a zprostředkujícího subjektu OPŽP (dále SFŽP) při vyřizování žádosti o dotaci v PO 2014-2020?
 - ANO spokojeni
 - spíše ANO
 - spíše NE
 - NE nespokojeni, prosím uveďte důvod
 - doposud jsme s nimi nekomunikovali

- Pokud znáte informační systém MS2014+ jak jste s ním spokojeni?
 - vynikající systém, který nám usnadňuje práci
 - dobrý systém, ale horší než BENE-FILL
 - jen přítěž
 - hrozné, kvůli MS2014+ musím využívat externí poradenskou společnost
 - nevím
 - neznám ho

- Pokud byste nepodali/budete podávat žádost o dotaci na vodohospodářské projekty v rámci OPŽP v PO2014-2020 byli byste schopni realizovat tento projekt z vlastních finančních zdrojů?
 - ANO
 - NE

- Pokud byste museli daný projekt realizovat z vlastních zdrojů, co z jiných investičních akcí byste nemohli realizovat?
 - nové chodníky
 - sociální služby pro důchodce
 - vybavení/stavba školy
 - kulturní akce
 - jiné, napište jaké

- Myslíte si, že realizovaný vodohospodářský projekt má/ bude mít/měl vliv na rozvoj vaší obce?
 - ANO, obyvatelé díky němu nevyužívají septiky a máme lepší životní prostředí
 - ANO, provedli jsme rekonstrukci, naše technologie už dosluhovaly (dlouhodobá udržitelnost)
 - ANO, pomohlo nám přilákat nové obyvatelé k trvalému bydlení
 - ANO, vodohospodářský projekt obci generuje příjmy
 - ANO, jiné, vypište jaké
 - NE, napište proč ne
 - jiné, napište

- Stručně vypište, proč jste doposud vodohospodářský projekt nerealizovali a proč jej realizovat nebudete?
 - ✗ důvod

- Myslíte si, že realizovaný vodohospodářský projekt má/ bude mít/měl vliv na rozvoj vaší obce?
 - ANO, obyvatelé díky němu nevyužívají septiky a máme lepší životní prostředí
 - ANO, provedli jsme rekonstrukci, naše technologie už dosluhovaly (dlouhodobá udržitelnost)
 - ANO, pomohlo nám přilákat nové obyvatelé k trvalému bydlení
 - ANO, vodohospodářský projekt obci generuje příjmy
 - ANO, jiné, vypište jaké
 - NE, napište proč ne
 - jiné, napište

- Co si myslíte o Evropské unii a jejích fondech?
 - EU je dobrá myšlenka
 - EU si fondy kupuje loajalitu
 - EU je na nic
 - EU je na nic, ale její fondy jsou fajn
 - Jiné, prosím doplňte

- Máte nějaký nápad, jak systém čerpání dotací v rámci OPŽP zjednodušit?
 - ✘ prosím, napište jaký.....

- Vaše připomínky a komentáře.
 - ✘ prosím, napište jaké